

ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Δοκίμιο Εργασίας

Αριθμός φορέων, προσωπικό και δαπάνες
μισθοδοσίας της Γενικής Κυβέρνησης:
Μια επισκόπηση της εξέλιξής τους
κατά τα τελευταία έτη

Γκράμμης Απόστολος,
Σχοινάς Χρήστος &
Τριανταφυλλοπούλου Χριστίνα

Νοέμβριος 2018

6

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Τμήμα Μελετών

Αμερικής 11

10672, Αθήνα

www.hfisc.gr

Αριθμός φορέων, προσωπικό και δαπάνες μισθοδοσίας της Γενικής Κυβέρνησης: Μια επισκόπηση της εξέλιξης τους κατά τα τελευταία έτη

Γκράμμης Απόστολος, Σχοινάς Χρήστος και Τριανταφυλλοπούλου Χριστίνα¹
Ελληνικό Δημοσιονομικό Συμβούλιο, Επιστημονικό Προσωπικό

Σύνοψη

Η παρούσα εργασία εξετάζει τη διαχρονική εξέλιξη, ιδίως κατά τα τελευταία έτη της μακράς περιόδου οικονομικής προσαρμογής της χώρας, τριών βασικών παραμέτρων του δημόσιου τομέα σε επίπεδο Γενικής Κυβέρνησης, ήτοι του αριθμού των σχετικών φορέων, του απασχολούμενου προσωπικού και της μισθολογικής δαπάνης. Τα κύρια συμπεράσματα που προκύπτουν από την ανάλυση είναι πως ο αριθμός των φορέων της Γεν. Κυβέρνησης παρέμεινε σχετικά σταθερός κατά τα τελευταία έτη, ο αριθμός των εργαζομένων, μετά τη μεγάλη υποχώρηση που εμφάνισε κατά τα πρώτα έτη εφαρμογής των προγραμμάτων οικονομικής προσαρμογής, έχει κατά βάση σταθεροποιηθεί στα νέα χαμηλότερα επίπεδα και οι δαπάνες για αμοιβές του προσωπικού εμφάνισαν μικρές μεταβολές την περίοδο 2013-2017.

Ταξινόμηση JEL: H11, H83, J45.

Λέξεις - Κλειδιά: Φορείς Γενικής Κυβέρνησης, δημόσια απασχόληση, δαπάνες μισθοδοσίας, Μητρώο Φορέων Γενικής Κυβέρνησης, Μητρώο Ανθρώπινου Δυναμικού του Ελληνικού Δημοσίου.

Ευχαριστίες: Ευχαριστούμε τον Πρόεδρο και τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου του Ελληνικού Δημοσιονομικού Συμβουλίου για την υποστήριξη και ιδιαίτερως τους καθηγητές κ.Δ.Σερεμέτη και κ.Ν.Τάτσο για τις πολύ χρήσιμες παρατηρήσεις τους. Ευχαριστούμε, επίσης, τον Προϊστάμενο του Τμήματος Μελετών του Ελληνικού Δημοσιονομικού Συμβουλίου δρ.Αν.Παππά για την ενθάρρυνση και τις υποδείξεις του. Τυχόν λάθη ή παραλείψεις βαρύνουν αποκλειστικά τους συγγραφείς. Σημειώνεται πως το περιεχόμενο της παρούσας μελέτης απηχεί τις απόψεις των συγγραφέων και δεν αποτελεί θέση του Ελληνικού Δημοσιονομικού Συμβουλίου.

---

¹ Ελληνικό Δημοσιονομικό Συμβούλιο (ΕΔΣ), Αμερικής 11, Τ.Κ. 10672, Αθήνα, e-mail: gkrammis@hfisc.gr (ενοτ.3), schoinas@hfisc.gr (ενοτ.4), triantafyllopoulou@hfisc.gr (ενοτ.2).

1. Εισαγωγή

Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι η ανάλυση τριών βασικών παραμέτρων που αφορούν το εύρος και τη διάρθρωση της Γενικής Κυβέρνησης και έχουν δημοσιονομικό ενδιαφέρον². Συγκεκριμένα διερευνάται η εξέλιξη, ιδίως κατά τα τελευταία έτη της περιόδου οικονομικής προσαρμογής:

1. Του αριθμού των φορέων που ανήκουν στη Γενική Κυβέρνηση.
2. Του προσωπικού (τακτικού και έκτακτου) που απασχολείται σε φορείς της Γενικής Κυβέρνησης.
3. Του μισθολογικού κόστους του Δημοσίου σε επίπεδο Γενικής Κυβέρνησης.

Σημειώνεται πως η σχετική με τα ανωτέρω θέματα βιβλιογραφία ήταν πολύ περιορισμένη την περίοδο μέχρι την έναρξη της οικονομικής κρίσης (Ράπανος 2009³). Ωστόσο, η ανάπτυξη κατά τα τελευταία έτη του Μητρώου Φορέων της Γενικής Κυβέρνησης από την ΕΛΣΤΑΤ⁴ και του Μητρώου Ανθρώπινου Δυναμικού του Ελληνικού Δημοσίου από το Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης⁵, καθώς και η βελτιωμένη δημοσιονομική πληροφόρηση που παρέχουν τα μηνιαία δελτία του Υπουργείου Οικονομικών για την εκτέλεση του προϋπολογισμού σε επίπεδο Γενικής Κυβέρνησης⁶, προσφέρουν πλέον δυνατότητες για περισσότερες και εκτενέστερες αναλύσεις (Λαδή 2015, Κουζής κ.α. 2017).

2. Φορείς του δημοσίου τομέα

2.1. Πηγές παροχής στοιχείων για τον αριθμό των φορέων του Δημοσίου

Υπάρχουν δύο πηγές παροχής στοιχείων για τον αριθμό των φορέων του Δημοσίου:

1. Το «Μητρώο Φορέων της Γενικής Κυβέρνησης» που τηρεί η Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) και το οποίο επικαιροποιείται ανά τακτά χρονικά διαστήματα (σε τριμηνιαία βάση).
2. Το «Μητρώο Υπηρεσιών και Φορέων της Ελληνικής Διοίκησης» που τηρεί το Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης και το οποίο επικαιροποιείται σε ετήσια βάση.

Βασική διαφορά των δύο πηγών είναι πως το «Μητρώο Φορέων της Γενικής Κυβέρνησης» που τηρεί η ΕΛΣΤΑΤ δεν καταγράφει το σύνολο των δημοσίων φορέων, αλλά όσους εξ αυτών οριοθετούνται στο θεσμικό τομέα της Γενικής Κυβέρνησης (ΓΚ). Από την άλλη πλευρά, το «Μητρώο Υπηρεσιών και Φορέων της Ελληνικής Διοίκησης»

² Σημειώνεται πως ο υπολογισμός των δημοσιονομικών μεγεθών (έσοδα, δαπάνες, ισοζύγιο, χρέος), όπως αυτά παρακολουθούνταν κατά τη διάρκεια των προγραμμάτων οικονομικής προσαρμογής, γινόταν σε επίπεδο Γεν. Κυβέρνησης.

³ Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στην εν λόγω μελέτη (σελ.64), «Στην Ελλάδα δεν έχουν γίνει συστηματικές και εις βάθος μελέτες για το θέμα. Οι περισσότερες προσεγγίσεις γίνονται από δημοσιογράφους και πολιτικούς με βάση ιδεολογήματα και το πιο είναι το ρεύμα που επικρατεί σε άλλες χώρες».

⁴ <http://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SEL08>

⁵ <http://apografi.yap.gov.gr/apografi>

⁶ <https://www.minfin.gr/web/guest/deltia-ekteleses-proupologismou>

καταγράφει το σύνολο των δημόσιων φορέων, ενώ περιλαμβάνει φορείς εποπτευόμενους από υπουργεία, αλλά μη υπαγόμενους στο δημόσιο τομέα, όπως επίσης «δημόσιους» φορείς που δεν χρηματοδοτούνται από τον Κρατικό Προϋπολογισμό και ως εκ τούτου δεν τον επιβαρύνουν, όπως είναι τα Επιμελητήρια. Αξίζει να σημειωθεί ότι για τον υπολογισμό των δημοσιονομικών μεγεθών της ΓΚ (όπως τα έσοδα, οι δαπάνες και το ισοζύγιο της ΓΚ) και για την αξιολόγηση του βαθμού επίτευξης των στόχων για τα πρωτογενή πλεονάσματα της ΓΚ λαμβάνονται υπόψη μόνο τα δημοσιονομικά αποτελέσματα των φορέων της ΓΚ και όχι του συνόλου των δημόσιων δομών.

Περαιτέρω, ένα σημαντικό βήμα στην ενίσχυση της διαφάνειας στη δημόσια διοίκηση συντελέστηκε με τη θέσπιση, μέσω του Ν.4305/2014, του «Μητρώου Επιχορηγούμενων Φορέων»⁷. Το εν λόγω μητρώο που τηρείται από το Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης ξεκίνησε την παραγωγική λειτουργία του στο τέλος του 2016. Σημειώνεται ότι περιλαμβάνει Αστικές Μη Κερδοσκοπικές Εταιρείες, Σωματεία, Ιδρύματα, Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις και λοιπούς μη κερδοσκοπικούς φορείς που επιχορηγούνται καθ' οιονδήποτε τρόπο από τους φορείς της ΓΚ, με ποσό άνω των τριών χιλιάδων (3.000) ευρώ συνολικά ετησίως και ως εκ τούτου είναι υπόχρεοι υποβολής απολογιστικών στοιχείων δαπανών στο Πρόγραμμα Διαύγεια. Η μη υποβολή των απολογιστικών στοιχείων έχει ως συνέπεια τον αποκλεισμό του υπόχρεου φορέα από κάθε επιχορήγηση στο μέλλον. Εντούτοις, απαραίτητη κρίνεται η πλήρης εφαρμογή του «Μητρώου Επιχορηγούμενων Φορέων», καθώς και η βελτίωση της φιλικότητάς του ως προς το χρήστη.

Συμπερασματικά, εκτιμάται ότι το «Μητρώο Φορέων Γενικής Κυβέρνησης» που τηρεί η ΕΛΣΤΑΤ αποτελεί την πιο αξιόπιστη υφιστάμενη πηγή για την καταγραφή του αριθμού των φορέων του Δημοσίου.

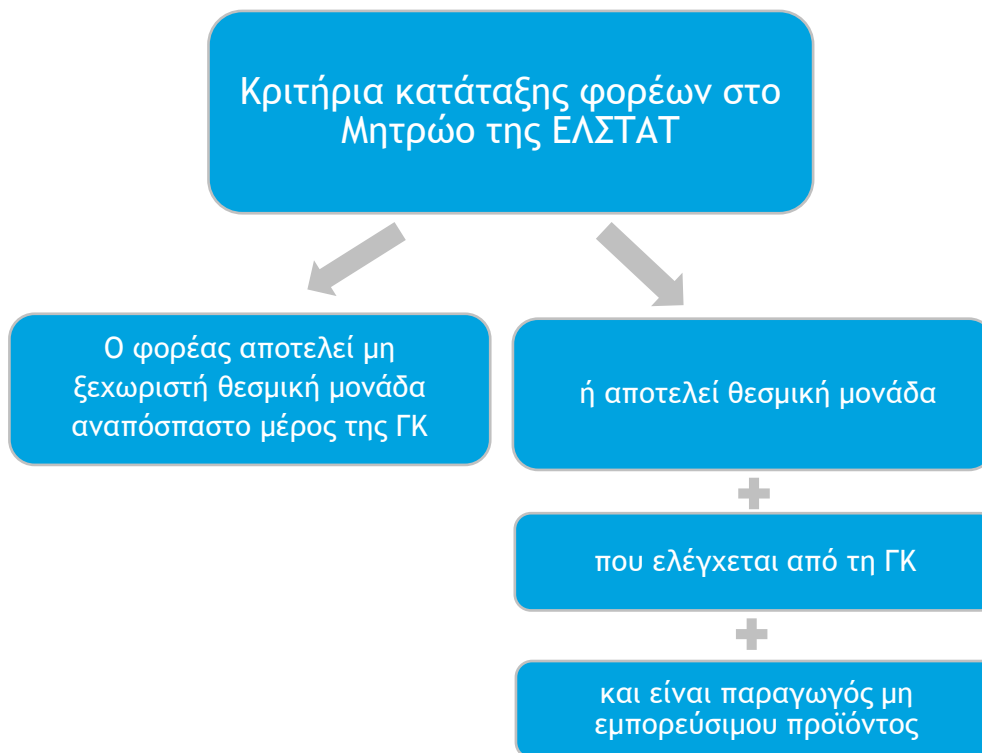
2.2. Κριτήρια κατάταξης στο Μητρώο της ΕΛΣΤΑΤ

Τα κριτήρια κατάταξης ενός φορέα στο θεσμικό τομέα της ΓΚ ορίζονται από το Ευρωπαϊκό Σύστημα Λογαριασμών ESA 2010 (Κανονισμός 549/2013). Ειδικότερα, για να ενταχθεί ένας φορέας εντός της ΓΚ θα πρέπει να πληρούνται σωρευτικά τα παρακάτω κριτήρια:

1. Να αποτελεί θεσμική μονάδα, δηλαδή να χαρακτηρίζεται από αυτονομία λήψης αποφάσεων και/ή να τηρεί πλήρη σειρά λογαριασμών.
2. Να ελέγχεται από τη ΓΚ.
3. Να είναι παραγωγός μη εμπορεύσιμου προϊόντος⁸.

⁷ <https://mef.diavgeia.gov.gr>

⁸ Η διάκριση μεταξύ εμπορεύσιμου και μη εμπορεύσιμου προϊόντος εξαρτάται από τα κριτήρια που ορίζονται στο σημείο 1.37 του Κανονισμού 549/2013 (ESA 2010).

Αδυναμία πλήρωσης έστω και ενός εκ των προαναφερθέντων κριτηρίων κατατάσσει αυτόματα το φορέα εκτός του θεσμικού τομέα της ΓΚ. Παραδείγματος χάρη, ένας φορέας που πληροί τα δύο πρώτα κριτήρια, αλλά είναι παραγωγός εμπορεύσιμου προϊόντος δεν μπορεί να ανήκει στο θεσμικό τομέα της ΓΚ. Εντούτοις, εντός της ΓΚ ταξινομούνται και μονάδες ελεγχόμενες από τη ΓΚ που όμως δεν αποτελούν ξεχωριστές θεσμικές μονάδες, αλλά αναπόσπαστο τμήμα άλλων μονάδων της ΓΚ (π.χ. Λογαριασμοί Ειδικού Σκοπού).

Διευκρινίζεται ότι για να αξιολογηθεί εάν ένας φορέας ελεγχόμενος από τη ΓΚ είναι παραγωγός εμπορεύσιμου προϊόντος ή όχι, χρησιμοποιούνται 2 ειδών κριτήρια: το ποσοτικό και τα ποιοτικά. Καταρχήν, επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με το ESA 2010, μια δραστηριότητα θεωρείται δραστηριότητα παραγωγής εμπορεύσιμων προϊόντων, όταν ισχύουν οι ακόλουθες δύο προϋποθέσεις:

1. Ο φορέας-παραγωγός έχει ως στόχο τη μεγιστοποίηση των κερδών του ή τουλάχιστον την κάλυψη του κόστους παραγωγής.
2. Ο καταναλωτής αποσκοπεί στη μεγιστοποίηση του οφέλους του και έχει τη δυνατότητα της επιλογής μεταξύ διαφορετικών προμηθευτών του ίδιου προϊόντος.

Η ικανότητα ανάληψης δραστηριότητας παραγωγής εμπορεύσιμου προϊόντος ελέγχεται μέσω ενός ποσοτικού κριτηρίου (του κριτηρίου του 50%). Σύμφωνα με το ποσοτικό κριτήριο, ένας φορέας για να θεωρείται παραγωγός εμπορεύσιμου προϊόντος θα πρέπει τουλάχιστον το 50% του κόστους παραγωγής του προϊόντος⁹ να καλύπτεται από τα έσοδα από τις πωλήσεις σε μια σταθερή πολυετή περίοδο¹⁰. Σε

⁹ Σημειώνεται ότι σύμφωνα με το ESA 2010, στο κόστος παραγωγής του προϊόντος συμπεριλαμβάνεται και η καθαρή επιβάρυνση τόκων, παράγοντας που δεν λαμβανόταν υπόψη σύμφωνα με το ESA 1995.

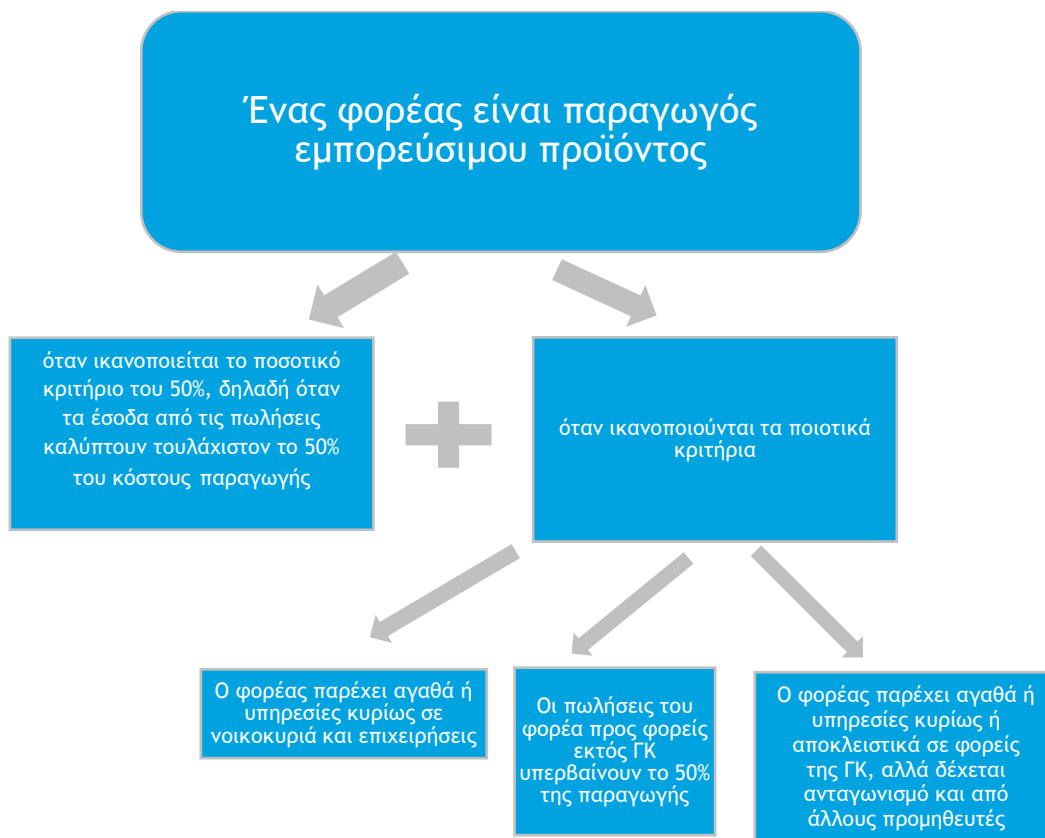
¹⁰ Κατά κοινώς εφαρμοζόμενη πρακτική, η σταθερή πολυετής περίοδος συνιστά τουλάχιστον 3 έτη.

διαφορετική περίπτωση, ο φορέας είναι παραγωγός μη εμπορεύσιμου προϊόντος και κατατάσσεται στη ΓΚ.

Ως προς τα ποιοτικά κριτήρια, για την αξιολόγηση ενός φορέα ελεγχόμενου από τη ΓΚ ως παραγωγού εμπορεύσιμου προϊόντος εξετάζεται καταρχήν ποιος θεσμικός τομέας της εγχώριας οικονομίας (νοικοκυριά, επιχειρήσεις, ΓΚ) αποτελεί τον καταναλωτή των αγαθών ή των υπηρεσιών που παράγει ο φορέας¹¹. Επιπρόσθετα, εξετάζεται το καθεστώς της αγοράς που λειτουργεί ο φορέας (μονοπώλιο ή ανταγωνιστικό καθεστώς). Σε αυτό το πλαίσιο, όταν το προϊόν του φορέα πωλείται κυρίως στα νοικοκυριά και στις επιχειρήσεις, τότε ο φορέας θεωρείται παραγωγός εμπορεύσιμου προϊόντος, υπό την προϋπόθεση ότι ικανοποιείται και το ποσοτικό κριτήριο. Αντίθετα, όταν η ΓΚ είναι ο αποκλειστικός ή ο κυριότερος αγοραστής του προϊόντος του φορέα, για την αξιολόγηση του φορέα ως παραγωγού εμπορεύσιμου ή μη εμπορεύσιμου προϊόντος, λαμβάνεται υπόψη και το καθεστώς της αγοράς που λειτουργεί ο φορέας. Επομένως, όταν το προϊόν του φορέα πωλείται αποκλειστικά προς τους φορείς της ΓΚ, και ο φορέας λειτουργεί σε μη ανταγωνιστικό περιβάλλον, είναι δηλαδή ο μοναδικός πάροχος των αγαθών ή υπηρεσιών που προμηθεύονται οι φορείς της ΓΚ, τεκμαίρεται ότι ο φορέας αποτελεί παραγωγό μη εμπορεύσιμου προϊόντος. Από την άλλη πλευρά, όταν ο φορέας πωλεί μεν αποκλειστικά το προϊόν του σε φορείς της ΓΚ, αλλά δεν λειτουργεί υπό συνθήκες «μονοπωλίου», δηλαδή δέχεται ανταγωνισμό και από ιδιωτικούς φορείς, τότε τεκμαίρεται ότι ο φορέας αποτελεί παραγωγό εμπορεύσιμου προϊόντος, υπό την προϋπόθεση ότι ικανοποιείται και το ποσοτικό κριτήριο. Στην ενδιάμεση περίπτωση που το προϊόν του φορέα πωλείται κυρίως, αλλά όχι αποκλειστικά σε φορείς της ΓΚ, ο φορέας θεωρείται παραγωγός εμπορεύσιμου προϊόντος, όταν οι πωλήσεις του προς φορείς εκτός ΓΚ υπερβαίνουν το 50% της παραγωγής του ή όταν δέχεται ανταγωνισμό από άλλους προμηθευτές μέσω συμμετοχής σε διαγωνισμό για σύμβαση της ΓΚ.

---

¹¹ Τα ποιοτικά κριτήρια προστέθηκαν με το ESA 2010, ενώ σύμφωνα με το προγενέστερο Ευρωπαϊκό Σύστημα Λογαριασμών, ESA 1995, η αξιολόγηση ενός φορέα ως παραγωγού εμπορεύσιμου ή μη εμπορεύσιμου προϊόντος γινόταν μόνο μέσω του ποσοτικού κριτηρίου.

Πάντως, η ένταξη ενός φορέα στο Μητρώο Φορέων ΓΚ της ΕΛΣΤΑΤ δεν σημαίνει απαραίτητα την ίδρυση ενός νέου φορέα. Μπορεί να πρόκειται για ένα φορέα που αρχικά δεν πληρούσε τα κριτήρια ταξινόμησης για την ένταξή του εντός του θεσμικού τομέα της ΓΚ και σε μεταγενέστερο διάστημα τα πληροί. Αντίστοιχα, η απαλοιφή ενός φορέα από το Μητρώο δεν συνεπάγεται πάντοτε την κατάργηση του φορέα. Μπορεί ο φορέας να συνεχίζει τη λειτουργία του, αλλά να παύει να πληροί τα κριτήρια ταξινόμησης εντός της ΓΚ. Αρκετά συχνό φαινόμενο αποτελεί και η μετονομασία των φορέων που έχουν ενταχθεί στο Μητρώο Φορέων της ΓΚ. Συχνά, για παράδειγμα, όταν πραγματοποιείται κυβερνητική αλλαγή αποτελεί συνηθισμένη πρακτική να επέρχεται και αλλαγή στην ονομασία πολλών Υπουργείων ή/και αύξηση/μείωση του αριθμού των Υπουργείων¹². Ενδεικτικά, τη διετία 2016-2017, εντάχθηκαν στο Μητρώο Φορέων ΓΚ 44 φορείς (Παράρτημα - Πίνακας 7) και διαγράφηκαν από το Μητρώο Φορέων ΓΚ 50 φορείς (Παράρτημα - Πίνακας 8).

2.3. Αριθμός φορέων Γενικής Κυβέρνησης τα έτη 2012-2017

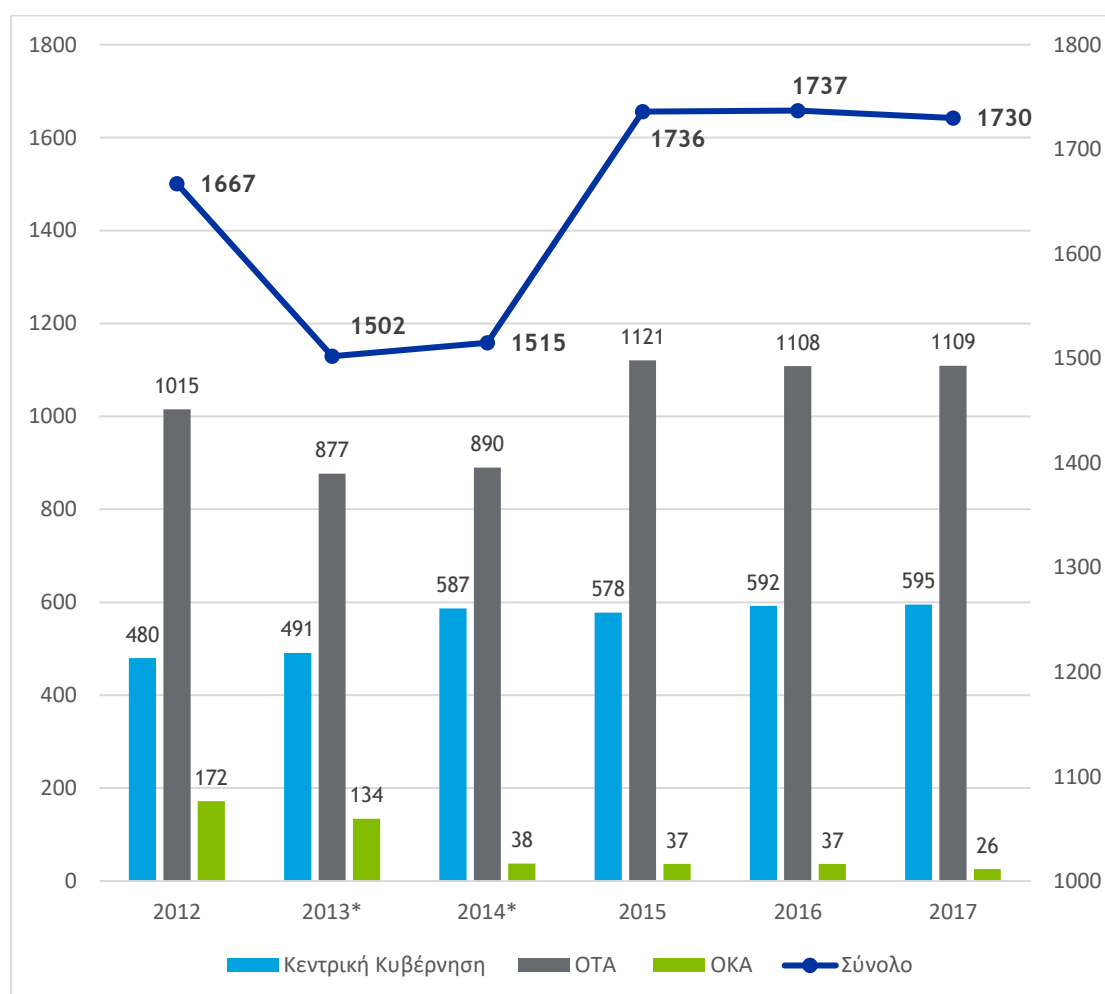
Εξετάζοντας την εξέλιξη της περιμέτρου της ΓΚ την εξαετία 2012-2017, διαπιστώνεται ότι ο αριθμός των φορέων της ΓΚ έχει αυξηθεί. Συγκεκριμένα, βάσει των τελευταίων διαθέσιμων στοιχείων (Ιούνιος του 2017), ο αριθμός των φορέων της ΓΚ ανέρχεται

¹² Επίσης, στο πλαίσιο των διαρθρωτικών αλλαγών που εφαρμόστηκαν σύμφωνα με τις απαιτήσεις των προγραμμάτων προσαρμογής ήταν συχνό το φαινόμενο μετονομασίας Οργανισμών, ΝΠΔΔ ή ΝΠΙΔ του δημόσιου τομέα παράλληλα με την αναδιάρθρωση του πεδίου/αντικειμένου ευθύνης. Σε αυτούς πρέπει να προστεθούν οι νεοϊδρυθέντες φορείς -ιδίως ανεξάρτητες αρχές κ.λπ- που λειτούργησαν κατ' απαίτηση των προγραμμάτων προσαρμογής.

σε 1.730, ενώ το Δεκέμβριο του 2012 οι φορείς της ΓΚ αριθμούσαν σε 1.667 (Διάγραμμα 1). Η αύξηση του αριθμού των φορέων της ΓΚ, την περίοδο αναφοράς, προκλήθηκε κυρίως λόγω της ένταξης στο Μητρώο επιπλέον ΝΠ των ΟΤΑ. Θα πρέπει να σημειωθεί βέβαια ότι τα νεοεισαχθέντα ΝΠ των ΟΤΑ δεν αποτελούν νεοϊδρυθέντες φορείς, αλλά φορείς που βρίσκονταν ήδη σε λειτουργία προ της ένταξης τους στο Μητρώο. Μάλιστα, μεγάλος αριθμός ΝΠ των ΟΤΑ που εντάχθηκαν στο Μητρώο μεταξύ των ετών 2015-2017, βάσει των οικονομικών στοιχείων που υπέβαλαν στο Υπουργείο Εσωτερικών, κρίθηκε ότι πληρούσαν ήδη τα κριτήρια ένταξης, κατά τα προηγούμενα έτη λειτουργίας τους.

Διάγραμμα 1: Αριθμός φορέων Γενικής Κυβέρνησης ανά υποτομέα (έτη 2012-2017)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ.

*Τα έτη 2013 και 2014, δεν περιλαμβάνονται στο Μητρώο Φορέων της Γενικής Κυβέρνησης τα ΝΠΙΔ των ΟΤΑ. Επομένως, τα στοιχεία των ετών 2013 και 2014 για τον αριθμό φορέων που ανήκουν στον υποτομέα των ΟΤΑ και κατ' επέκταση για τον αριθμό των φορέων της ΓΚ καθίστανται μη συγκρίσιμα με τα στοιχεία των υπόλοιπων ετών της εξεταζόμενης περιόδου.

Σε επίπεδο υποτομέων, οι φορείς που οριοθετούνται στην Κεντρική Κυβέρνηση αυξήθηκαν από 480 το Δεκέμβριο του 2012 σε 595 τον Ιούνιο του 2017 (Διάγραμμα 1). Η εν λόγω αύξηση οφείλεται κατά κύριο λόγο στο γεγονός ότι σύμφωνα με το

αναθεωρημένο Ευρωπαϊκό Σύστημα Λογαριασμών (ESA 2010)¹³, πέραν των συνιστωσών της Κεντρικής Διοίκησης, των ΝΠ, των Ανεξάρτητων Αρχών με νομική προσωπικότητα και των Επαναταξινομημένων ΔΕΚΟ, στον υποτομέα της Κεντρικής Κυβέρνησης, εφεξής ταξινομούνται και τα Νοσοκομεία, τα οποία προγενέστερα σύμφωνα με τον ESA 1995 εντάσσονταν στον υποτομέα των ΟΚΑ. Αντίστοιχα, για τον ίδιο λόγο, καταγράφηκε κατακόρυφη μείωση του αριθμού των φορέων που ανήκουν στον υποτομέα των ΟΚΑ, από 172 φορείς το Δεκέμβριο του 2012 σε 38 φορείς το Δεκέμβριο του 2014. Περαιτέρω μείωση των φορέων που ανήκουν στον υποτομέα των ΟΚΑ επήλθε το 2017, λόγω της ένταξης από 1/1/2017 των ασφαλιστικών ταμείων κύριας ασφάλισης στον Ενιαίο Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (ΕΦΚΑ) και των ασφαλιστικών ταμείων επικουρικής ασφάλισης στο Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης και Εφάπαξ Παροχών (ΕΤΕΑΕΠ)¹⁴. Αναφορικά με τους φορείς που ταξινομούνται στον υποτομέα των ΟΤΑ (Δήμοι, Περιφέρειες και τα Νομικά τους Πρόσωπα), ο αριθμός τους αυξήθηκε σημαντικά την εξεταζόμενη περίοδο. Ειδικότερα, το Δεκέμβριο του 2012, ο αριθμός των φορέων που οριοθετούνταν στον υποτομέα των ΟΤΑ ανερχόταν σε 1.015 φορείς, ενώ τον Ιούνιο του 2017 σε 1.109. Σημειώνεται πάντως ότι η εργασία ταξινόμησης των ΝΠΙΔ που ελέγχονται από τους φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης βρίσκεται ακόμη σε εξέλιξη και για την ολοκλήρωσή της απαιτείται η εισαγωγή οικονομικών στοιχείων στη βάση του Υπουργείου Εσωτερικών από τους εν λόγω φορείς¹⁵.

2.4. Σχόλια-Συμπεράσματα

- Ο αριθμός των φορέων της ΓΚ είναι ιδιαίτερα ευμετάβλητος. Ενδεικτικό ως προς αυτό είναι ότι δεν παραμένει σταθερός ούτε εντός του αυτού έτους.
- Το 2018 αναμένεται να ενταχθούν νέοι φορείς στο Μητρώο Φορέων ΓΚ. Συγκεκριμένα, θα ενταχθούν ΝΠ των ΟΤΑ¹⁶. Η εν λόγω ένταξη, σύμφωνα και με την Εισηγητική Έκθεση του Προϋπολογισμού του 2018, θα οδηγήσει, από κοινού με άλλους παράγοντες, σε αύξηση των δαπανών των ΟΤΑ, ειδικότερα σε αύξηση των δαπανών για αμοιβές προσωπικού.
- Όλοι οι φορείς που οριοθετούνται στο θεσμικό τομέα της ΓΚ σύμφωνα με το Μητρώο της ΕΛΣΤΑΤ, είναι υποχρεωμένοι να παρέχουν στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους (ΓΛΚ), σε μηνιαία βάση, στοιχεία για την εκτέλεση του προϋπολογισμού τους, καθώς και στοιχεία για τις νέες υποχρεώσεις που αναλήφθηκαν από αυτούς (στοιχεία του Μητρώου Δεσμεύσεων). Η συμμόρφωση των φορέων στις προαναφερόμενες υποχρεώσεις τους αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση προκειμένου να λάβουν κρατική επιχορήγηση.
- Ορισμένοι φορείς φαίνεται να αμελούν την υποχρέωση αποστολής οικονομικών στοιχείων στο ΓΛΚ, με συνέπεια να μην προσμετράται το αποτέλεσμα τους στα δημοσιονομικά μεγέθη της ΓΚ που υπολογίζονται σύμφωνα με τους όρους της

¹³ Τέθηκε σε ισχύ τον Σεπτέμβριο του 2014.

¹⁴ Η ένταξη των ασφαλιστικών ταμείων στον ΕΦΚΑ και στον ΕΤΕΑΕΠ είχε ως αποτέλεσμα την κατάργησή τους, με την εξαίρεση του πρώην ΟΓΑ (νυν ΟΠΕΚΑ) και του ΝΑΤ που εξακολούθησαν να διατηρούν αυτοτελή νομική προσωπικότητα για την άσκηση των μη ασφαλιστικών αρμοδιοτήτων τους.

¹⁵ Πηγή: Δελτίο Τύπου της ΕΛΣΤΑΤ, Πειραιάς 14 Νοεμβρίου 2017.

¹⁶ Αύξηση των φορέων που οριοθετούνται στον υποτομέα των ΟΤΑ, σύμφωνα με την Εισηγητική Έκθεση του Προϋπολογισμού του 2018, θα καταγραφεί επίσης το έτος 2017. Η εν λόγω αύξηση, προς το παρόν, δεν είναι φανερή, επειδή δεν έχει επικαιροποιηθεί το Μητρώο Φορέων ΓΚ με στοιχεία Σεπτεμβρίου και Δεκεμβρίου 2017.

Διαδικασίας Υπερβολικού Ελλείμματος (ΔΥΕ). Ενδεικτικά, ενώ το Δεκέμβριο του 2015 οι φορείς της ΓΚ αριθμούσαν σε 1.736, στον υπολογισμό του δημόσιου ελλείμματος και χρέους σύμφωνα με τη ΔΥΕ λήφθηκαν υπόψη τα οικονομικά αποτελέσματα μόνο 1.600 φορέων¹⁷. Σημειώνεται βέβαια ότι στους νεοεισαχθέντες φορείς χορηγείται ολιγόμηνη παράταση για τη συμμόρφωσή τους με τις εν λόγω υποχρεώσεις. Πάντως, η διαθεσιμότητα στοιχείων για το σύνολο των φορέων της ΓΚ αποτελεί ένα σημαντικό δείκτη της ποιότητας των κυβερνητικών στατιστικών. Αντίστοιχα, η έλλειψη στοιχείων μπορεί να αποτελέσει μια δυνητική πηγή αμφισβήτησης της αξιοπιστίας των κυβερνητικών δεδομένων και ειδικότερα των δημοσιονομικών στοιχείων που καταρτίζονται στο πλαίσιο της ΔΥΕ.

- Η ένταξη νέων φορέων, όπως είναι εύλογο, τείνει να ωθεί προς τα πάνω τις δαπάνες της ΓΚ. Σημειώνεται όμως ότι όταν οι νεοεισαχθέντες φορείς έχουν ισοσκελισμένο οικονομικό αποτέλεσμα, η ένταξή τους έχει μηδενική επίδραση στο ισοζύγιο της ΓΚ. Αντίστοιχα, η ένταξη φορέων με πλεονασματικό (ελλειμματικό) οικονομικό αποτέλεσμα θα επιδράσει θετικά (αρνητικά) στο ισοζύγιο της ΓΚ.
- Η ένταξη ή αντίστοιχα η απαλοιφή φορέων από το Μητρώο της ΕΛΣΤΑΤ μπορεί να έχει επίδραση στο χρέος της Κεντρικής Διοίκησης/Γενικής Κυβέρνησης. Μια εξειδικευμένη περίπτωση συνιστά εκείνη που το κράτος αναλαμβάνει το χρέος δημόσιου φορέα ταξινομημένου εκτός ΓΚ, ελεγχόμενου όμως από τη ΓΚ και ο φορέας υποχρεούται να ενταχθεί στη ΓΚ και αντίστοιχα το χρέος του προστίθεται στο χρέος της Κεντρικής Διοίκησης. Παραδείγματος χάρη, η ανάληψη του χρέους του Οργανισμού Μεγάλου Μουσικής Αθηνών, ύψους 193 εκατ. ευρώ από το Κράτος επιβάρυνε το ισοζύγιο του ΚΠ και το χρέος της Κεντρικής Διοίκησης. Εντούτοις, η παρεπόμενη ένταξη του εν λόγω φορέα στο Μητρώο Φορέων ΓΚ που τηρεί η ΕΛΣΤΑΤ είχε ως αποτέλεσμα να μην επιβαρυνθεί το ισοζύγιο της ΓΚ.

Συμπερασματικά, ο αριθμός των δημόσιων φορέων τα τελευταία χρόνια παραμένει σχετικά σταθερός. Η μεγάλη αύξηση που σημειώθηκε σε σχέση με τα έτη 2013 και 2014 (προστέθηκαν στο μητρώο της ΕΛΣΤΑΤ περί τους 230 φορείς) δεν αφορά σε δημιουργία νέων φορέων, αλλά σε ένταξη φορέων που ήδη βρίσκονταν σε λειτουργία στο Μητρώο Φορέων ΓΚ της ΕΛΣΤΑΤ.

Η συνεχής παρακολούθηση του αριθμού των φορέων της ΓΚ και των υποτομέων της κρίνεται απαραίτητη, λόγω της επίδρασης που δύναται να έχει η ένταξη ή αντίστοιχα η απαλοιφή φορέων από το Μητρώο της ΕΛΣΤΑΤ στα δημοσιονομικά μεγέθη της ΓΚ (όπως τα έσοδα, οι δαπάνες, το ισοζύγιο και το χρέος).

3. Εξέλιξη απασχόλησης στη Γενική Κυβέρνηση

Αναφορικά με την απασχόληση στους φορείς της Γεν. Κυβέρνησης υπάρχουν δύο κύριες πηγές δεδομένων:

α) το Μητρώο Ανθρώπινου Δυναμικού του Ελληνικού Δημοσίου (Απογραφή) που τηρείται από το Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης και

¹⁷ Ο κατάλογος των φορέων της ΓΚ (EDP Inventory) που το αποτέλεμά τους λήφθηκε υπόψιν στον υπολογισμό του ελλείμματος και του χρέους της ΓΚ του έτους 2015, σύμφωνα με τους όρους του ESA 2010, είναι διαθέσιμος στον ιστότοπο της Eurostat: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/government-finance-statistics/excessive-deficit-procedure/edp-inventories>

β) η Έρευνα Εργατικού Δυναμικού που διενεργείται από την ΕΛΣΤΑΤ.

Σε διεθνές επίπεδο σχετικά στοιχεία για τη δημόσια απασχόληση τα οποία μπορούν να αξιοποιηθούν για συγκρίσεις μεταξύ χωρών διαθέτει η Eurostat και ο ΟΟΣΑ.

3.1. Μητρώο Ανθρώπινου Δυναμικού του Ελληνικού Δημοσίου (Απογραφή)

Αρμόδιος φορέας για την κεντρική παρακολούθηση του προσωπικού του δημοσίου τομέα είναι το Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης, το οποίο συλλέγει τα σχετικά στοιχεία από τις Διευθύνσεις Διοικητικού/Προσωπικού των επιμέρους φορέων. Αρχικά, η συλλογή αυτών των στοιχείων γινόταν χειρόγραφα, ωστόσο το 2010 θεσπίστηκε η υποχρέωση ηλεκτρονικής απογραφής του πάσης φύσεως προσωπικού του Δημοσίου, των ΝΠΔΔ και των ΟΤΑ α΄ και β΄ βαθμού¹⁸, συμπεριλαμβανομένων των δικαστικών και δημόσιων λειτουργών, των αιρετών οργάνων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, των κληρικών, των στρατιωτικών και του πάσης φύσεως ένστολου προσωπικού, καθώς επίσης και των φυσικών προσώπων που απασχολούνται στους προαναφερθέντες φορείς με οποιουδήποτε τύπου σύμβαση έμμισθης εντολής, μίσθωσης έργου ή παροχής ανεξάρτητων υπηρεσιών. Αργότερα η υποχρέωση αυτή επεκτάθηκε στους φορείς του ευρύτερου δημοσίου τομέα που υπάγονται στην παρ. 1 του άρθρου 14 του ν.2190/1994 (ΝΠΙΔ)¹⁹, καθώς και στους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης που περιλαμβάνονται στο οικείο Μητρώο της ΕΛΣΤΑΤ²⁰, εκτός των φορέων που υπάγονται στο Κεφάλαιο Β΄ του ν.3429/2005 (εισηγμένες ή υπό αποκρατικοποίηση ΔΕΚΟ)²¹. Τα σχετικά στοιχεία καταχωρούνται στο μητρώο από τις αρμόδιες Διευθύνσεις Προσωπικού των φορέων οι οποίες είναι υπεύθυνες για την επεξεργασία και τη διαρκή επικαιροποίησή τους.

¹⁸ Σύμφωνα με την περίπτωση β΄ της παρ.1 του άρθρου δεύτερου του ν.3845/2010, όπως τροποποιήθηκε με την παρ.1 του άρθρου 20 του ν.3870/2010 και εξειδικεύτηκε με την υπ΄ αριθμ. 2/37345/0004/4-6-2010 απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης & Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Οικονομικών, όπως τροποποιήθηκε με την 2/49931/0004/27-7-2010 όμοια.

¹⁹ Σύμφωνα με την υπ΄ αριθμ. ΔΙΔΑΔ/Φ.81/28/οικ.22624/28-9-2012 απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Διοικητικής Μεταρρύθμισης & Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, όπως τροποποιήθηκε με την ΕΑΠ2003486ΕΞ2013/5-12-2013 όμοια.

²⁰ Σύμφωνα με το δεύτερο εδάφιο της περίπτωσης β΄ της παρ.1 του άρθρου δεύτερου του ν.3845/2010, όπως αυτό προστέθηκε με το άρθρο 101 παρ.1 του ν.4389/2016.

²¹ Συγκεκριμένα στο πεδίο εφαρμογής του Κεφαλαίου Β΄ του ν.3429/2005, σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ.5 του εν λόγω νόμου (όπως ισχύει), υπάγονται:

α) οι ανώνυμες εταιρείες των οποίων μετοχές έχουν εισαχθεί προς διαπραγμάτευση σε οργανωμένη αγορά (χρηματιστήριο), εφόσον το Δημόσιο ή τα νομικά πρόσωπα της παρ.2 του άρθρου 1 του ν.3429/2005 εξακολουθούν να συμμετέχουν στο μετοχικό τους κεφάλαιο με οποιοδήποτε ποσοστό συμμετοχής,

β) οι ανώνυμες εταιρείες που είναι συνδεδεμένες με τις εισηγμένες εταιρείες της προηγούμενης περίπτωσης, κατά την έννοια του άρθρου 42ε παρ.5 του κ.ν.2190/1920,

γ) οι ανώνυμες εταιρείες ως προς τις οποίες έχει αποφασιστεί η έναρξη διαδικασιών αποκρατικοποίησης δια της εισαγωγής μετοχών τους σε οργανωμένη αγορά, με απόφαση της Διυπουργικής Επιτροπής Αποκρατικοποιήσεων του ν.3049/2002,

δ) οι ανώνυμες εταιρείες των οποίων το δικαίωμα διορισμού της πλειοψηφίας των μελών του διοικητικού συμβουλίου ή των οργάνων της διοίκησης ή το δικαίωμα άσκησης της διαχείρισης της επιχείρησης έχει μεταβιβασθεί εν όλω ή εν μέρει από το Δημόσιο σε τρίτους που δεν αποτελούν πρόσωπα της παραγράφου 2 του άρθρου 1 του ν.3429/2005, με απόφαση της Διυπουργικής Επιτροπής Αποκρατικοποιήσεων του ν.3049/2002 εφόσον το Δημόσιο ή νομικά πρόσωπα της παραγράφου 2 του άρθρου 1 του ν.3429/2005 εξακολουθούν να συμμετέχουν στο μετοχικό τους κεφάλαιο με οποιοδήποτε ποσοστό συμμετοχής.

Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία (Αύγουστος 2018), το σύνολο των εργαζομένων στη Γεν. Κυβέρνηση (Πίνακας 1) μειώθηκε από 964.508 άτομα το Δεκέμβριο του 2009 σε 695.751 τον Αύγουστο του 2018, ήτοι μειώθηκε συνολικά κατά 268.757 άτομα (-27,9%). Η μείωση αυτή προήλθε κυρίως από τη μείωση του τακτικού προσωπικού του «στενού» δημόσιου τομέα κατά 126.396 άτομα (-18,2%), καθώς και από τη μείωση των συμβασιούχων κατά 95.378 άτομα (-60,9%) και των εργαζομένων σε ΝΠΙΔ κατά 35.789 (-39,1%).

Περαιτέρω, σημειώνεται πως η μείωση του αριθμού των εργαζομένων στο δημόσιο τομέα ήταν ιδιαίτερα έντονη κατά τα πρώτα χρόνια εφαρμογής των προγραμμάτων οικονομικής προσαρμογής, με τάσεις σταθεροποίησης στη συνέχεια.

Συγκεκριμένα, το τακτικό προσωπικό του «στενού» δημόσιου τομέα μειώθηκε από 692.907 άτομα το Δεκέμβριο του 2009 σε 566.913 άτομα το Δεκέμβριο του 2015 (-18,2%) και έκτοτε παραμένει σχεδόν απόλυτα σταθερό σε αυτό το επίπεδο (566.511 τον Αύγουστο του 2018).

Ο αριθμός των συμβασιούχων στο «στενό» δημόσιο τομέα μειώθηκε από 156.528 άτομα το Δεκέμβριο του 2009 σε 64.834 άτομα το Δεκέμβριο του 2011 (-58,6%) και έκτοτε εμφανίζει διακυμάνσεις (συχνά εποχιακού χαρακτήρα) γύρω από αυτό το μέγεθος, με το σημερινό του επίπεδο να διαμορφώνεται σε 61.150 άτομα (Αύγουστος 2018).

Στα ΝΠΙΔ το σύνολο του προσωπικού περιορίστηκε από 91.461 άτομα το 2009 σε 47.009 το 2013 (-48,6%) και έκτοτε παραμένει σχετικά σταθερό σε αυτό το επίπεδο, με σαφή αυξητική τάση κατά την τελευταία διετία (55.672 τον Αύγουστο του 2018).

Τέλος, το σύνολο, σε «στενό» δημόσιο τομέα και ΝΠΙΔ (Ι.Γ+ΙΙ.Γ), των μετακλητών υπαλλήλων, των αιρετών, των Προέδρων και μελών Διοικητικών Συμβουλίων, καθώς και των Οργάνων Διοίκησης, μειώθηκε από 27.410 άτομα το 2009 σε 10.807 άτομα το 2014 (-60,6%) και έκτοτε παρουσίασε σταθερή αυξητική τάση ανερχόμενο σε 14.263 τον Αύγουστο του 2018.

Πίνακας 1: Εξέλιξη αριθμού εργαζομένων στη Γενική Κυβέρνηση κατά την περίοδο 2009-2018¹

	2009 Δεκ.	2010 Δεκ.	2011 Δεκ.	2012 Δεκ.	2013 Δεκ.	2014 Δεκ.	2015 Δεκ.	2016 Δεκ.	2017 Δεκ.	2018 Αυγ.	Μεταβολή 2018/2009	% Μεταβολή 2018/2009
I. «Στενός» Δημόσιος Τομέας² (A+B+Γ)	873.047	804.841	725.930	697.632	679.997	646.627	640.733	645.791	654.792	640.079	-232.968	-26,7%
A. Τακτικό προσωπικό³	692.907	667.374	646.657	629.114	599.207	576.856	566.913	565.671	566.861	566.511	-126.396	-18,2%
Βουλή-Πολιτειακοί Φορείς	-	-	-	1.321	1.299	1.279	1.299	1.281	1.287	1.291	-	-
Ανεξάρτητες Αρχές ⁴	-	-	-	1.766	1.741	1.752	1.688	1.678	13.694	13.727	-	-
Υπουργεία	-	-	-	521.352	492.744	477.388	474.580	473.167	461.647	461.517	-	-
Αποκεντρωμένες Διοικήσεις	-	-	-	6.786	6.454	6.811	6.790	6.749	6.705	6.643	-	-
ΟΤΑ Α' & Β' βαθμού	-	-	-	94.386	84.541	81.810	82.556	82.796	83.528	83.333	-	-
Αργία-Κινητικότητα-Εκκρεμούσες μετακινήσεις ⁵	-	-	-	3.503	12.428	7.816	-	-	-	-	-	-
B. Έκτακτο προσωπικό - Συμβασιούχοι⁶	156.528	113.855	64.834	54.150	64.975	60.692	63.646	68.972	75.810	61.150	-95.378	-60,9%
Χρηματοδοτούμενοι από ΚΠ ⁷	148.634	105.961	54.590	38.807	12.196	-	48.084	49.448	49.140	46.935	-102.655	-69,1%
Χρηματοδοτούμενοι μέσω ΕΣΠΑ/Ανταποδοτικών Τελών/Αντιτίμου	7.894	7.894	10.244	15.343	44.659	-	15.562	19.524	26.670	13.815	5.921	75,0%
Προσλαμβανόμενοι μέσω προγραμμάτων ΟΑΕΔ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	400	-	-
Προσωπικό καθαριότητας σχολικών μονάδων ⁸	-	-	-	-	8.120	-	-	-	-	-	-	-
Γ. Μετακλητοί/Αιρετοί/Πρόεδροι	23.612	23.612	14.439	14.368	15.815	9.079	10.174	11.148	12.121	12.418	-11.194	-47,4%
Μετακλητοί	1.844	1.844	1.844	1.855	1.901	1.888	1.901	2.070	2.487	2.442	598	32,4%
Αιρετοί	21.286	21.286	12.113	12.031	13.252	6.188	7.149	8.057	8.248	8.527	-12.759	-59,9%
Πρόεδροι/Μέλη ΔΣ/Όργανα Διοίκησης	482	482	482	482	662	1.003	1.124	1.021	1.386	1.449	967	200,6%
II. ΝΠΙΔ (A+B+Γ)	91.461	82.349	67.041	62.456	47.009	45.467⁹	46.091	46.392	50.771	55.672	-35.789	-39,1%
A. Τακτικό προσωπικό	62.691	56.349	45.925	43.605	33.099	31.935	33.571	33.199	36.047	35.867	-26.824	-42,8%
B. Έκτακτο προσωπικό - Συμβασιούχοι⁶	24.972	22.561	18.327	16.395	12.169	11.804	10.772	11.433	12.869	17.960	-7.012	-28,1%
Γ. Πρόεδροι/Μέλη ΔΣ/Όργανα Διοίκησης	3.798	3.439	2.789	2.456	1.741	1.728	1.748	1.760	1.855	1.845	-1.953	-51,4%
III. ΣΥΝΟΛΟ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΔΗΜΟΣΙΟΥ (I+II)	964.508	887.190	792.971	760.088	727.006	692.094	686.824	692.183	705.563	695.751	-268.757	-27,9%
IV. Έκτακτο και λοιπό προσωπικό Ειδικών Λογαριασμών Κονδυλίων Έρευνας¹⁰	-	-	-	-	-	-	-	4.003	15.871	23.583	-	-
V. Λοιπές ειδικές περιπτώσεις¹¹	5.631	5.406	5.012	4.941	9.495	10.957	14.012	15.365	18.399	15.609	9.978	177,2%
VI. Γενικό Σύνολο (III+IV+V)	970.139	892.596	797.983	765.029	736.501	703.051	700.836	711.551	739.833	734.943	-235.196	-24,2%

Πηγή: Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης, Μητρώο Ανθρώπινου Δυναμικού του Ελληνικού Δημοσίου. Επεξεργασία ΕΔΣ.

Παρατηρήσεις:

1. Για την περίοδο 2009-2011 οι αριθμοί προκύπτουν από στοιχεία και εκτιμήσεις του Υπουργείου Διοικητικής Ανασυγκρότησης και των συναρμόδιων Υπουργείων. Για τα υπόλοιπα έτη τα στοιχεία προέρχονται, κατά βάση, από το Μητρώο Ανθρώπινου Δυναμικού του Ελληνικού Δημοσίου (Απογραφή).
2. Περιλαμβάνεται το προσωπικό των Υπουργείων, των Ανεξάρτητων Αρχών, των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων, των ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού και των εποπτευόμενων Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ).
3. Περιλαμβάνονται οι μόνιμοι υπάλληλοι/λειτουργοί, οι υπάλληλοι με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου (ΙΔΑΧ), οι απασχολούμενοι με έμμισθη εντολή και οι υπάλληλοι επί θητεία που μονιμοποιούνται με την λήξη της (Μέλη ΔΕΠ, Ιατροί ΕΣΥ, Ειδικοί Φρουροί). Για την περίοδο 2009-2011 τα στοιχεία προέρχονται από τη Διεύθυνση Ηλεκτρονικής Επεξεργασίας Στοιχείων του Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.
4. Η μεγάλη αύξηση το 2017 οφείλεται στη μετατροπή της Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Εσόδων του Υπουργείου Οικονομικών σε Ανεξάρτητη Αρχή.
5. Από τον Ιούνιο 2015 και έπειτα, το προσωπικό που τελεί σε καθεστώς διαθεσιμότητας ή αργίας και οι μετακινήσεις που δεν έχουν ολοκληρωθεί, εμφανίζεται στο φορέα που ανήκει.
6. Περιλαμβάνεται το προσωπικό με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου (ΙΔΟΧ), σύμβαση έργου, ωρομίσθιοι, υπάλληλοι επί θητεία χωρίς δυνατότητα μονιμοποίησης, καθώς και απασχολούμενοι σε προγράμματα stage (κατά τα έτη 2009 και 2010). Για την περίοδο 2009-2011 τα στοιχεία προέρχονται από το αρχείο της Διεύθυνσης Προσλήψεων του Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (βάσει των σχετικών εγκρίσεων που χορηγήθηκαν κατά το έτος αναφοράς) και από συναρμόδια Υπουργεία. Επισημαίνεται ότι στο έκτακτο προσωπικό περιλαμβάνονται και μισθοδοτούμενοι που προσλαμβάνονται στο πλαίσιο συγχρηματοδοτούμενων (ΕΣΠΑ) και αυτοχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων (μέσω ανταποδοτικών τελών ή αντιτίμου) οι οποίοι δεν επιβαρύνουν τον τακτικό προϋπολογισμό.
7. Συμπεριλαμβάνονται οι συμβασιούχοι που προσλαμβάνονται για την αντιμετώπιση της προσφυγικής/μεταναστευτικής κρίσης, καθώς και για την αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών.
8. Η κατηγορία αυτή αφορά προσωπικό, το οποίο προσελήφθη από τους Δήμους για τον καθαρισμό των σχολικών μονάδων. Με νομοθετική ρύθμιση, η πρόσληψη επιβαρύνει το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων και λόγω του επείγοντος της φύσης της εργασίας αυτής αποφασίστηκε να διενεργηθεί για το έτος 2013 απευθείας από τις σχολικές επιτροπές των οικείων ΟΤΑ. Δεν απογράφησαν στο Μητρώο Μισθοδοτούμενων του Ελληνικού Δημοσίου (Απογραφή) ως όφειλαν, λόγω διαφωνίας ως προς την αρμοδιότητα μεταξύ Υπουργείων Παιδείας & Θρησκευμάτων και Εσωτερικών. Ωστόσο, το ΥΔΜΗΔ κατέγραψε την κατηγορία ως μέρος της απασχόλησης του δημοσίου.
9. Λόγω μη διαθεσιμότητας των στοιχείων για το Δεκέμβριο του 2014 χρησιμοποιούνται τα αμέσως επόμενα διαθέσιμα στοιχεία του Ιουνίου του 2015.
10. Το προσωπικό των Ειδικών Λογαριασμών Κονδυλίων Έρευνας εντάχθηκε στο Μητρώο Ανθρώπινου Δυναμικού Ελληνικού Δημοσίου μετά τη θέση σε ισχύ του άρθρου 101 του ν.4389/2016 και δεν επιβαρύνει τον Κρατικό Προϋπολογισμό.
11. Αφορά κατηγορίες οι οποίες, αν και δεν αποτελούν μέρος του ανθρώπινου δυναμικού της δημόσιας διοίκησης, αποτυπώνονται στο Μητρώο Ανθρώπινου Δυναμικού του Ελληνικού Δημοσίου (Απογραφή) για λόγους πληρότητας της συνολικής εικόνας, δεδομένης μάλιστα της υποχρέωσης πληρωμής τους μέσω της Ενιαίας Αρχής Πληρωμής. Πρόκειται για φυσικά πρόσωπα σε πρακτική άσκηση ή μαθητεία ή επαγγελματική κατάρτιση, αντιρρησίες συνείδησης, δικαιούχοι αποζημιώσεων με δικαστικές αποφάσεις, εκπαιδευτές, θεραπευτές ΥΕΘΑ, ιδιώτες μέλη επιτροπών, σχολικοί τροχονόμοι, υπότροφοι.

Αναφορικά με την κατανομή του προσωπικού του Δημοσίου ανά εποπτεύοντα φορέα (Πίνακας 2), σημειώνεται ότι οι πέντε βασικοί τομείς δράσης του κράτους, ήτοι άμυνα, δημόσια τάξη, εκπαίδευση, υγεία και τοπική αυτοδιοίκηση, απορροφούν το 82,2% του συνόλου του προσωπικού. Συγκεκριμένα, στο Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας & Θρησκευμάτων και στους εποπτευόμενους από αυτό φορείς απασχολούνται 177.842 υπάλληλοι (26,1%). Έπονται οι ΟΤΑ στους οποίους απασχολούνται 122.206 εργαζόμενοι (17,9%) και ακολουθούν το Υπουργείο Υγείας με 102.293 άτομα (15%), το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας με 88.278 (13%) και το Υπουργείο Εσωτερικών (Αστυνομία/Πυροσβεστική) με 69.013 άτομα (10,1%).

Πίνακας 2: Κατανομή προσωπικού στο δημόσιο τομέα (Αύγουστος 2018)

Κατηγορία	Τακτικό Προσωπικό	«Στενός» δημόσιος τομέας				ΝΠΙΔ		Σύνολο εργαζομένων	Ποσοστό επί του συνόλου
		Κρατικός Π/Υ	Κρατικό Π/Υ* (προσφυγικό)	ΕΣΠΑ/ Αυτοχρηματοδοτούμενα	Προσλαμβανόμενοι μέσω προγραμμάτων ΟΑΕΔ	Τακτικό Προσωπικό	Συμβασιούχοι		
Κυβερνητικοί - Πολιτειακοί φορείς	137	3	0	1	0	26	0	167	0,0%
Βουλή	1.154	183	0	0	0	0	0	1.337	0,2%
Ανεξάρτητες Αρχές	13.727	198	0	0	0	0	0	13.925	2,0%
Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων	2.045	114	0	5	0	1.972	484	4.620	0,7%
Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας & Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων	16.281	137	0	1	1	0	1	16.421	2,4%
Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης	832	15	0	0	0	6	45	898	0,1%
Υπουργείο Εθνικής Άμυνας	85.463	2.213	0	0	0	602	0	88.278	13,0%
Υπουργείο Εξωτερικών	1.801	130	0	0	0	1	4	1.936	0,3%
Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης & Κοινωνικής Αλληλεγγύης	15.858	1.360	0	1.298	13	285	2	18.816	2,8%
Υπουργείο Εσωτερικών	64.127	4.755	0	15	0	66	50	69.013	10,1%
Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής	621	0	760	0	0	0	0	1.381	0,2%
Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής	8.115	4	0	0	0	185	2	8.306	1,2%
Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης	1.486	16	0	0	0	1.612	170	3.284	0,5%
Υπουργείο Οικονομικών	3.555	103	0	0	18	1.885	178	5.739	0,8%
Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας & Θρησκευμάτων	167.614	2.204	0	248	15	1.273	6.488	177.842	26,1%
Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας	1.158	54	0	4	0	359	421	1.996	0,3%
Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού	7.327	2.618	0	659	1	1.480	1.751	13.836	2,0%
Υπουργείο Τουρισμού	804	36	0	0	0	0	0	840	0,1%
Υπουργείο Υγείας	79.543	16.742	0	461	305	4.102	1.140	102.293	15,0%
Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών	4.423	9	0	11	0	13.378	363	18.184	2,7%
Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών & Ενημέρωσης	464	6	0	0	0	2.418	43	2.931	0,4%
Αποκεντρωμένες Διοικήσεις	6.643	24	0	1	0	0	0	6.668	1,0%
ΟΤΑ Α' & Β' βαθμού	83.333	15.055	196	11.111	47	6.217	6.247	122.206	17,9%
Σύνολο εργαζομένων	566.511	45.979	956	13.815	400	35.867	17.389	680.917	100%
Ποσοστό επί του συνόλου	83,2%	6,8%	0,1%	2,0%	0,1%	5,3%	2,6%	100%	

Πηγή: Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης, Μητρώο Ανθρώπινου Δυναμικού του Ελληνικού Δημοσίου. Επεξεργασία ΕΔΣ.

* Προγράμματα χρηματοδοτούμενα από Κρατικό Προϋπολογισμό για αντιμετώπιση προσφυγικής/μεταναστευτικής κρίσης και για αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών.

Τέλος, σχετικά με τις ροές της δημόσιας απασχόλησης (Πίνακας 3), σημειώνεται πως το ισοζύγιο της απασχόλησης ήταν έντονα αρνητικό κατά τα πρώτα χρόνια του προγράμματος οικονομικής προσαρμογής με τάσεις σταθεροποίησης κατά τα τελευταία έτη. Ειδικότερα, κατά την περίοδο 2013-2018 προσελήφθησαν ως τακτικό προσωπικό στο «στενό» δημόσιο τομέα 33.202 άτομα και αποχώρησαν 99.049, με αποτέλεσμα τη συρρίκνωση της απασχόλησης κατά 65.847 εργαζομένους.

Πίνακας 3: Ροές τακτικού προσωπικού «στενού» δημοσίου τομέα

	2013	2014	2015	2016	2017	2018 (Ιαν.- Αυγ.)	ΣΥΝΟΛΟ
I. Προσλήψεις και μεταφορές από τον ευρύτερο δημόσιο τομέα	2.170	5.349	4.437	8.211	8.518	4.517	33.202
Α. Υπαγόμενες στον περιορισμό προσλήψεων τακτικού προσωπικού	-	-	-	6.284	7.063	3.598	-
Β. Εξαιρούμενες του περιορισμού προσλήψεων τακτικού προσωπικού*	-	-	-	1.927	1.455	919	-
II. Αποχωρήσεις	32.073	28.469	15.925	9.810	7.595	5.177	99.049
Α. Αποχωρήσεις λόγω πειθαρχικών υποθέσεων & παράνομων προσλήψεων	-	-	-	-	-	165	-
Β. Λοιπές αποχωρήσεις	-	-	-	-	-	5.012	-
III. Ισοζύγιο απασχόλησης (I-II)	-29.903	-23.120	-11.488	-1.599	923	-660	-65.847
IV. Ποσοστό αναπλήρωσης (I/II)	6,77%	18,79%	27,86%	83,70%	112,15%	87,25%	33,52%

Πηγή: Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης, Μητρώο Ανθρώπινου Δυναμικού του Ελληνικού Δημοσίου. Επεξεργασία ΕΔΣ.

* Πρόκειται για προσλήψεις σε υπηρεσίες ανταποδοτικού χαρακτήρα των ΟΤΑ (άρθρο 7 του ν.4368/2016), προσλήψεις σε συμμόρφωση με αμετάκλητες αποφάσεις δικαστηρίων (άρθρο 64 του ν.4389/2016), καθώς και προσλήψεις δικηγόρων με σχέση έμμισθης εντολής αορίστου χρόνου (Γνωμοδότηση ΝΣΚ 23/2012).

3.2. Έρευνα Εργατικού Δυναμικού (ΕΛΣΤΑΤ)

Η Έρευνα Εργατικού Δυναμικού διενεργείται από το 1981 και αποτελεί τη βασική πηγή στοιχείων για την απασχόληση και την ανεργία στην Ελλάδα. Μεταξύ των δεδομένων που συλλέγονται περιλαμβάνονται και στοιχεία αναφορικά με τα χαρακτηριστικά των θέσεων εργασίας, όπως για παράδειγμα το ιδιοκτησιακό καθεστώς (ιδιωτικός-δημόσιος τομέας) του φορέα στον οποίο ανήκει κάθε θέση εργασίας²².

Σύμφωνα με αυτά τα στοιχεία (Πίνακας 4), τόσο η δημόσια, όσο και η ιδιωτική απασχόληση μειώθηκαν σημαντικά κατά την περίοδο των προγραμμάτων οικονομικής προσαρμογής. Συγκεκριμένα, η απασχόληση στο δημόσιο τομέα της οικονομίας μειώθηκε από 1 εκατ. άτομα το 2009 σε 800 χιλ. το 2017 (-20%). Αντίστοιχα, η απασχόληση στον ιδιωτικό τομέα μειώθηκε από 3,56 εκατ. το 2008 σε 2,95 εκατ. το 2017 (-17%). Επισημαίνεται πως η μεγάλη μείωση της δημόσιας απασχόλησης, σε επίπεδα μάλιστα αναλογικά μεγαλύτερα της ιδιωτικής, είναι ιδιαίτερα αξιοσημείωτη, ειδικά αν ληφθεί υπόψη ότι το κράτος καλείται να καλύψει

²² Η καταγραφή γίνεται με βάση την αυθόρμητη απάντηση του ερωτώμενου και διακρίνεται σε ιδιωτικό και δημόσιο τομέα. Ο δημόσιος τομέας περιλαμβάνει τους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης, ήτοι Υπουργεία, ΟΤΑ, διοικητικές/ρυθμιστικές αρχές, υποστηρικτικοί φορείς, σώματα ασφαλείας, ασφαλιστικά ταμεία, νοσοκομεία, εκπαιδευτικά ιδρύματα, ΔΕΚΟ, τράπεζες με μέτοχο το κράτος και επιχειρήσεις που τη διαχείριση ασκεί η κυβέρνηση.

Βασικές κοινωνικές ανάγκες (άμυνα, ασφάλεια, υγεία, εκπαίδευση), ανελαστικού εν πολλοίς χαρακτήρα.

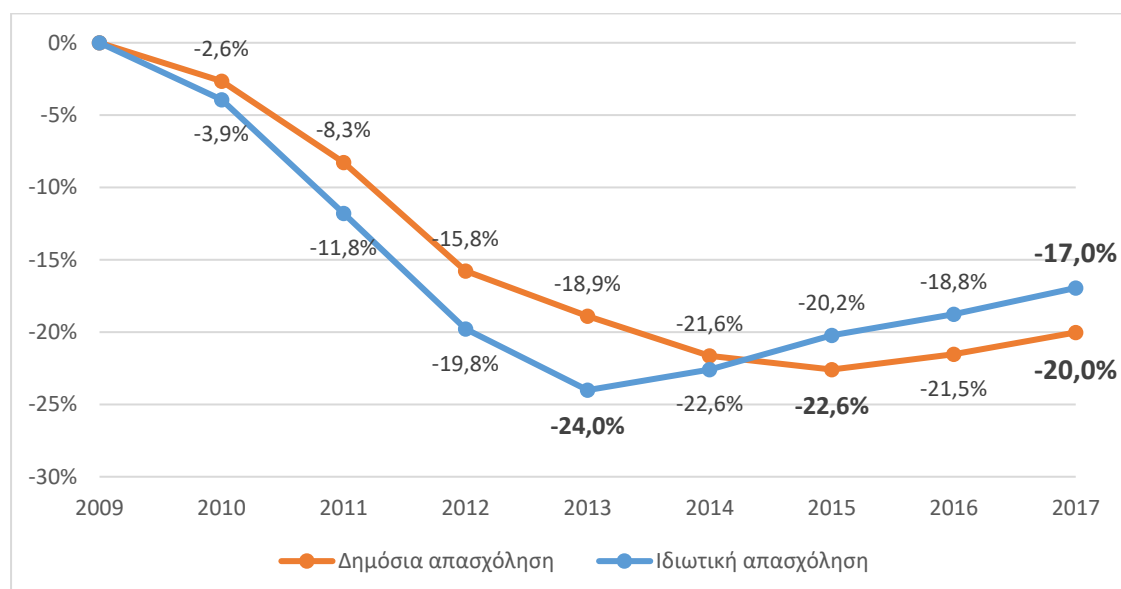
Πίνακας 4: Εξέλιξη απασχόλησης στο σύνολο της οικονομίας κατά την περίοδο 2009-2017 (σε χιλ. εργαζόμενους)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	% Μεταβολή 2017/09
Δημόσιος τομέας	1.001	974	918	843	812	784	775	785	800	-20%
Ιδιωτικός τομέας	3.555	3.415	3.136	2.852	2.701	2.752	2.836	2.888	2.952	-17%
Συνολική απασχόληση	4.556	4.390	4.054	3.695	3.513	3.536	3.611	3.674	3.753	-17,6%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού (ετήσια στοιχεία).

Πιο συγκεκριμένα, η μείωση της ιδιωτικής απασχόλησης κατά την περίοδο 2009-2017 έφτασε στο χειρότερό της σημείο το έτος 2013, με τον αριθμό των εργαζομένων να περιορίζεται σε 2,7 εκατ. άτομα και το ποσοστό μείωσης να διαμορφώνεται σε 24% (Διάγραμμα 2). Έκτοτε παρατηρείται σταθερή βελτίωση με τον αριθμό των εργαζομένων να έχει αυξηθεί κατά 250 χιλ. άτομα την περίοδο 2013-2017 (+9,3%). Αντιθέτως, η δημόσια απασχόληση συνέχισε την πτωτική της πορεία μέχρι και το 2015, με το ποσοστό μείωσης να ανέρχεται σε 22,6% και τον αριθμό των εργαζομένων να περιορίζεται στις 775 χιλιάδες. Έκτοτε σταθεροποιήθηκε σε αυτό το επίπεδο και παρουσίασε μικρή αύξηση κατά 25 χιλ. άτομα την περίοδο 2015-2017 (+3,3%).

Διάγραμμα 2: Μεταβολή δημόσιας και ιδιωτικής απασχόλησης (% , σωρευτικά)

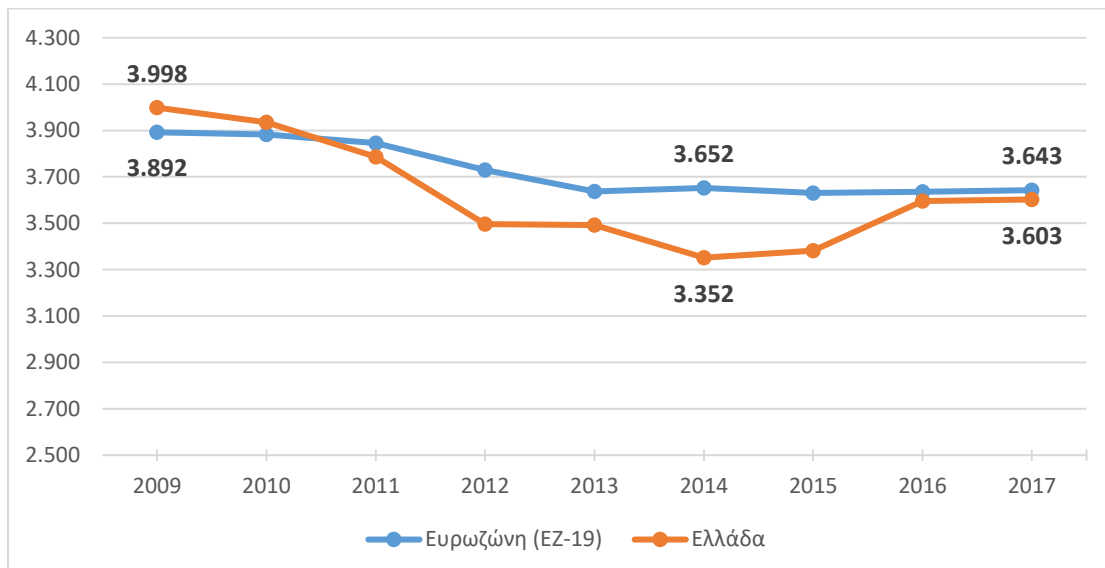

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού. Επεξεργασία ΕΔΣ.

3.3. Διεθνείς συγκρίσεις

Πέραν της διαχρονικής εξέλιξης της δημόσιας απασχόλησης στην Ελλάδα που παρουσιάστηκε ανωτέρω, ενδιαφέρον έχει και η σύγκριση του μεγέθους της με άλλες ανεπτυγμένες οικονομίες. Σημειώνεται, ωστόσο, πως τέτοιες συγκρίσεις ενέχουν συχνά δυσκολίες λόγω των διαφορών μεταξύ των χωρών στον τρόπο καταγραφής της δημόσιας απασχόλησης οι οποίες περιορίζουν τη συγκρισιμότητα των στοιχείων. Επίσης, η απλή σύγκριση του αριθμού των δημοσίων υπαλλήλων είναι περιορισμένης αναλυτικής χρησιμότητας στο βαθμό που το παραγόμενο προϊόν του Δημοσίου διαφέρει από χώρα σε χώρα. Με άλλα λόγια, δεν αρκεί μόνο η διακρατική σύγκριση των εισροών (πχ αριθμός υπαλλήλων), αλλά και των αντίστοιχων εκροών (παραγόμενο προϊόν). Σε γενικές γραμμές, πάντως, τα δεδομένα που προέρχονται από την Eurostat και τον ΟΟΣΑ είναι τα πλέον πρόσφορα για συγκρίσεις, καθώς οι εν λόγω φορείς ακολουθούν κοινή μεθοδολογία μέτρησης για όλα τα κράτη μέλη τους.

Διάγραμμα 3: Απασχολούμενοι σε δημόσια διοίκηση, άμυνα και υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση ανά 100.000 κατοίκους

Πηγή: Eurostat, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού. Επεξεργασία ΕΔΣ.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τα ετήσια στοιχεία της Eurostat²³ (Διάγραμμα 3), οι απασχολούμενοι σε δημόσια διοίκηση, άμυνα και υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση ανά 100.000 κατοίκους ανέρχονταν σε 3.998 άτομα πριν από την έναρξη των προγραμμάτων οικονομικής προσαρμογής (2009), ήτοι ελαφρώς περισσότεροι από το μέσο όρο της ευρωζώνης (EZ-19) που διαμορφώνονταν σε 3.892 άτομα. Το μέγεθος αυτό περιορίστηκε σταδιακά κατά τη διάρκεια των προγραμμάτων φτάνοντας στο ελάχιστο σημείο του το 2014 (3.352 άτομα, -16,2%), ήτοι σε επίπεδο αισθητά κατώτερο του μέσου όρου της ευρωζώνης που ανέρχονταν σε 3.652 άτομα.

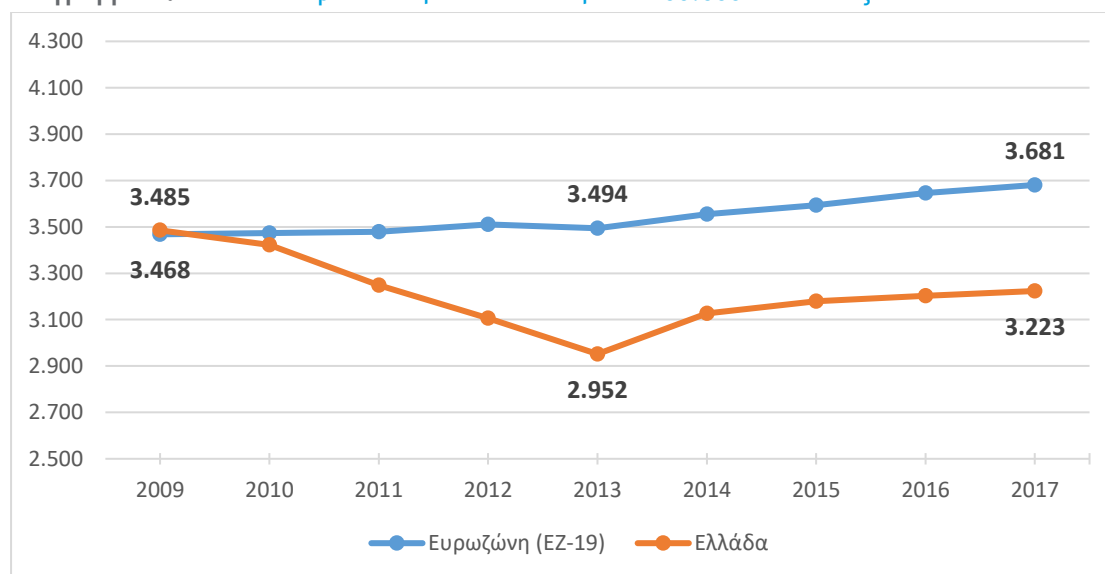
²³ Σημειώνεται πως στα στοιχεία της Eurostat η απασχόληση παρακολουθείται σε επίπεδο οικονομικών δραστηριοτήτων (NACE Rev.2). Συγκεκριμένα, η δημόσια διοίκηση, άμυνα & υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση αντιστοιχεί στον κωδικό O84 (public administration and defence, compulsory social security), η εκπαίδευση στον κωδικό P85 (education) και οι δραστηριότητες ανθρώπινης υγείας & κοινωνικής μέριμνας στους κωδικούς Q86 (human health activities), Q87 (residential care activities), Q88 (social work activities without accommodation).

Έκτοτε, παρατηρείται σύγκλιση προς το μέσο όρο της ευρωζώνης, παραμένοντας ωστόσο σε επίπεδα οριακά χαμηλότερα από αυτόν (3.603 άτομα στην Ελλάδα έναντι 3.643 στην ευρωζώνη κατά το 2017).

Πέραν του τομέα της δημόσιας διοίκησης, άμυνας και υποχρεωτικής κοινωνικής ασφάλισης, στον οποίο απασχολούνται αποκλειστικά δημόσιοι υπάλληλοι, οι τομείς της εκπαίδευσης και της υγείας/κοινωνικής μέριμνας περιλαμβάνουν επίσης σημαντικό αριθμό δημοσίων υπαλλήλων²⁴. Όπως διαπιστώνεται από τα στοιχεία της Eurostat, ο αριθμός των απασχολούμενων στους εν λόγω τομείς σε σχέση με τον πληθυσμό υπολείπεται σημαντικά του μέσου όρου της ευρωζώνης, δημιουργώντας προβληματισμό αναφορικά με τη δυνατότητα παροχής επαρκών, ποιοτικά και ποσοτικά, υπηρεσιών.

Συγκεκριμένα, οι απασχολούμενοι στην εκπαίδευση (Διάγραμμα 4) ανέρχονταν σε 3.485 το 2009, ήτοι οριακά περισσότεροι από το μέσο όρο της ευρωζώνης που διαμορφώνονταν σε 3.468. Κατά την περίοδο της οικονομικής προσαρμογής, ο αριθμός αυτός υποχώρησε σημαντικά και διαμορφώθηκε σε 2.952 το 2013. Έκτοτε, παρατηρείται σχετική ανοδική τάση, ωστόσο οι απασχολούμενοι στον εν λόγω τομέα παραμένουν σαφώς λιγότεροι από το μέσο όρο της ευρωζώνης (3.223 άτομα στην Ελλάδα έναντι 3.681 στην ευρωζώνη κατά το 2017).

Διάγραμμα 4: Απασχολούμενοι στην εκπαίδευση ανά 100.000 κατοίκους

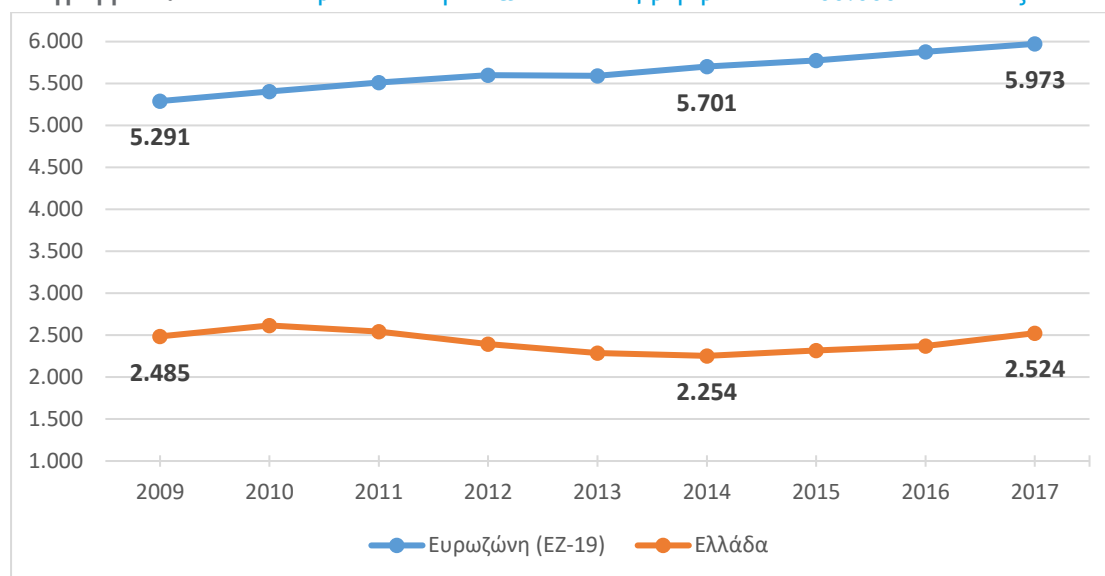
Πηγή: Eurostat, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού. Επεξεργασία ΕΔΣ.

Αναφορικά με τον τομέα της υγείας και της κοινωνικής μέριμνας (Διάγραμμα 5), παρατηρείται σημαντική απόκλιση σε σχέση με τα ευρωπαϊκά επίπεδα, καθώς οι απασχολούμενοι στον τομέα ανά 100.000 κατοίκους περιορίζονται σε λιγότερους από τους μισούς (42%) σε σχέση με το μέσο όρο της ευρωζώνης (2.524 άτομα στην Ελλάδα έναντι 5.973 στην ευρωζώνη κατά το 2017). Σημειώνεται πως η απόκλιση αυτή

²⁴ Σύμφωνα με τα ετήσια στοιχεία της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού της ΕΛΣΤΑΤ, κατά το 2017 στον τομέα της εκπαίδευσης απασχολούνταν 295,8 χιλ. άτομα, εκ των οποίων 203,6 χιλ. εργάζονταν στο δημόσιο τομέα (68,8%). Αντίστοιχα, στον τομέα της υγείας και της κοινωνικής μέριμνας απασχολούνταν 231,6 χιλ. άτομα, εκ των οποίων 124 χιλ. εργάζονταν στο δημόσιο τομέα (53,6%). Σημειώνεται πως από το σύνολο των 800,5 χιλ. εργαζομένων στο δημόσιο τομέα κατά το 2017, το 82,2% (658,3 χιλ.) απασχολούνταν στους εξεταζόμενους τομείς της δημόσιας διοίκησης, άμυνας & υποχρεωτικής κοινωνικής ασφάλισης, της εκπαίδευσης και της υγείας & κοινωνικής μέριμνας.

διατηρείται σε σταθερά υψηλά επίπεδα καθόλη την περίοδο 2009-2017, παρά τη μικρή άνοδο του σχετικού αριθμού κατά τα τελευταία έτη από τα 2.254 άτομα το 2014 στα 2.524 το 2017.

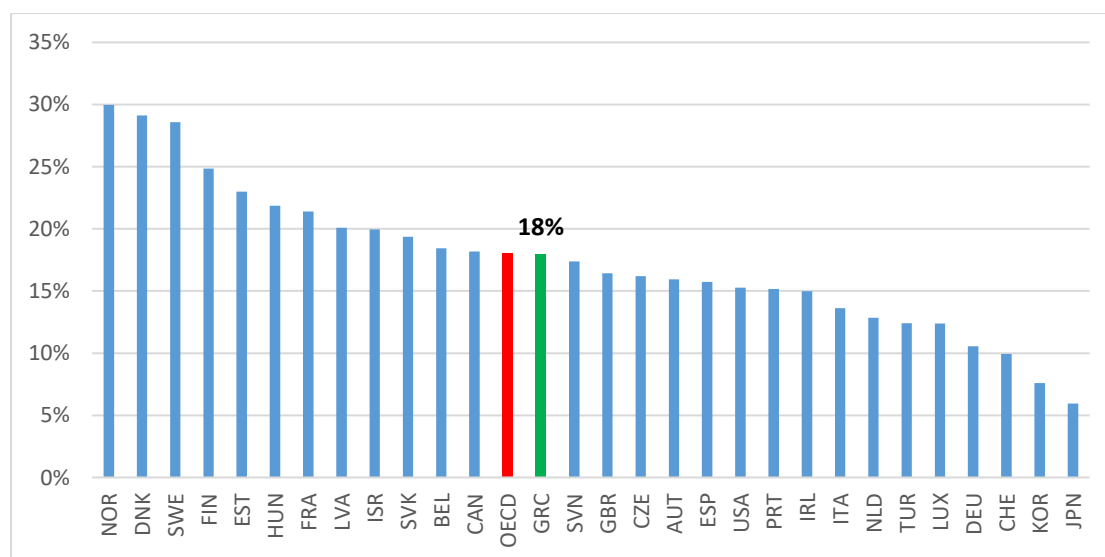
Διάγραμμα 5: Απασχολούμενοι σε υγεία & κοινωνική μέριμνα ανά 100.000 κατοίκους

Πηγή: Eurostat, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού. Επεξεργασία ΕΔΣ.

Τέλος, σύμφωνα με τα πλέον πρόσφατα στοιχεία του ΟΟΣΑ (Διάγραμμα 6), η απασχόληση στη Γεν. Κυβέρνηση ως ποσοστό της συνολικής απασχόλησης διαμορφώθηκε στο 18% για το έτος 2015, ήτοι οριακά χαμηλότερα από το μέσο όρο του ΟΟΣΑ που ανήλθε σε 18,1%. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι σκανδιναβικές χώρες εμφανίζουν τα υψηλότερα ποσοστά απασχόλησης στη Γεν. Κυβέρνηση (25%-30%), ενώ χώρες όπως η Ισπανία (15,7%), η Πορτογαλία (15,2%) και η Ιταλία (13,6%) εμφανίζουν ποσοστά μικρότερα του μέσου όρου.

Διάγραμμα 6: Απασχόληση στη Γενική Κυβέρνηση το 2015 (ως % της συνολικής απασχόλησης)

Πηγή: OECD, Government at a Glance 2017.

3.4. Συμπεράσματα

Σύμφωνα με τα προαναφερθέντα στοιχεία τόσο του Μητρώου Ανθρώπινου Δυναμικού του Ελληνικού Δημοσίου όσο και της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού της ΕΛΣΤΑΤ, υπήρξε σημαντική μείωση του αριθμού των εργαζομένων στη Γεν. Κυβέρνηση κατά τη διάρκεια υλοποίησης των προγραμμάτων οικονομικής προσαρμογής. Η μείωση αυτή ήταν ιδιαίτερα έντονη κατά τα πρώτα χρόνια εφαρμογής των προγραμμάτων, ενώ την τελευταία πενταετία παρατηρείται σχετική σταθεροποίηση του συνολικού αριθμού των εργαζομένων²⁵ σε μεγέθη που δεν φαίνεται να υπερβαίνουν τους αντίστοιχους μέσους όρους σε επίπεδο ευρωζώνης και ΟΟΣΑ, με αξιοσημείωτες υστερήσεις στους τομείς της παιδείας και της υγείας/κοινωνικής μέριμνας.

Κατά συνέπεια, λαμβάνοντας υπόψη και τους συμφωνηθέντες περιορισμούς στις προσλήψεις τακτικού (Πίνακας 6) και έκτακτου προσωπικού²⁶, το μέγεθος της δημόσιας απασχόλησης δεν φαίνεται να αποτελεί στην παρούσα φάση πηγή δημοσιονομικής αστάθειας. Ωστόσο, πέραν από την ανάγκη για συνεχή παρακολούθηση ώστε να αποφευχθούν καταστάσεις που θα μπορούσαν να θέσουν σε αμφισβήτηση τους εκάστοτε δημοσιονομικούς στόχους, θα πρέπει παράλληλα να υπάρχει μέριμνα για την επαρκή στελέχωση των δημοσίων υπηρεσιών προκειμένου να είναι σε θέση να καλύπτουν αποτελεσματικά τις ανάγκες του πληθυσμού, ιδίως σε κρίσιμους τομείς όπως η εκπαίδευση, η υγεία και η κοινωνική μέριμνα.

4. Μισθολογική δαπάνη του Δημοσίου και δαπάνες για νέες προσλήψεις

Την περίοδο 2013-2017, οι δαπάνες για αμοιβές προσωπικού²⁷ εμφάνισαν σχετικά μικρές μεταβολές γύρω από το επίπεδο των 16 δισ. ευρώ (Διάγραμμα 7). Συγκεκριμένα, από 16.144 εκατ. το 2013 περιορίστηκαν αρχικά στα 15.603 εκατ. το 2014 (-3,35%), εν συνεχεία αυξήθηκαν οριακά κατά τα δύο επόμενα έτη (+1,14%) και τελικά διαμορφώθηκαν στα 16.215 εκατ. το 2017, αυξημένες κατά 2,75% σε σχέση με το 2016 (+434 εκατ.). Η αύξηση αυτή κατά το έτος 2017 αποδίδεται κυρίως στις αυξημένες ασφαλιστικές εργοδοτικές εισφορές που επιβλήθηκαν με το ν.4387/2016 (+244 εκατ. ευρώ), ενώ το υπόλοιπο μέρος οφείλεται στην αύξηση του συνολικού αριθμού των απασχολούμενων στη Γεν. Κυβέρνηση (Πίνακας 1), καθώς και στις μισθολογικές ωριμάνσεις των ήδη υπηρετούντων²⁸. Σημειώνεται ότι η εφαρμογή του

²⁵ Συγκεκριμένα, κατά την περίοδο 2009-2013 η μείωση του προσωπικού στη Γεν. Κυβέρνηση ανήλθε σε 24,6%, σύμφωνα με τα στοιχεία της Απογραφής (Πίνακας 1) και σε 18,9%, βάσει των στοιχείων της ΕΛΣΤΑΤ (Πίνακας 4). Την περίοδο 2013-2017 το προσωπικό μειώθηκε κατά 2,9%, σύμφωνα με τα στοιχεία της Απογραφής και κατά 1,4%, βάσει των στοιχείων της ΕΛΣΤΑΤ.

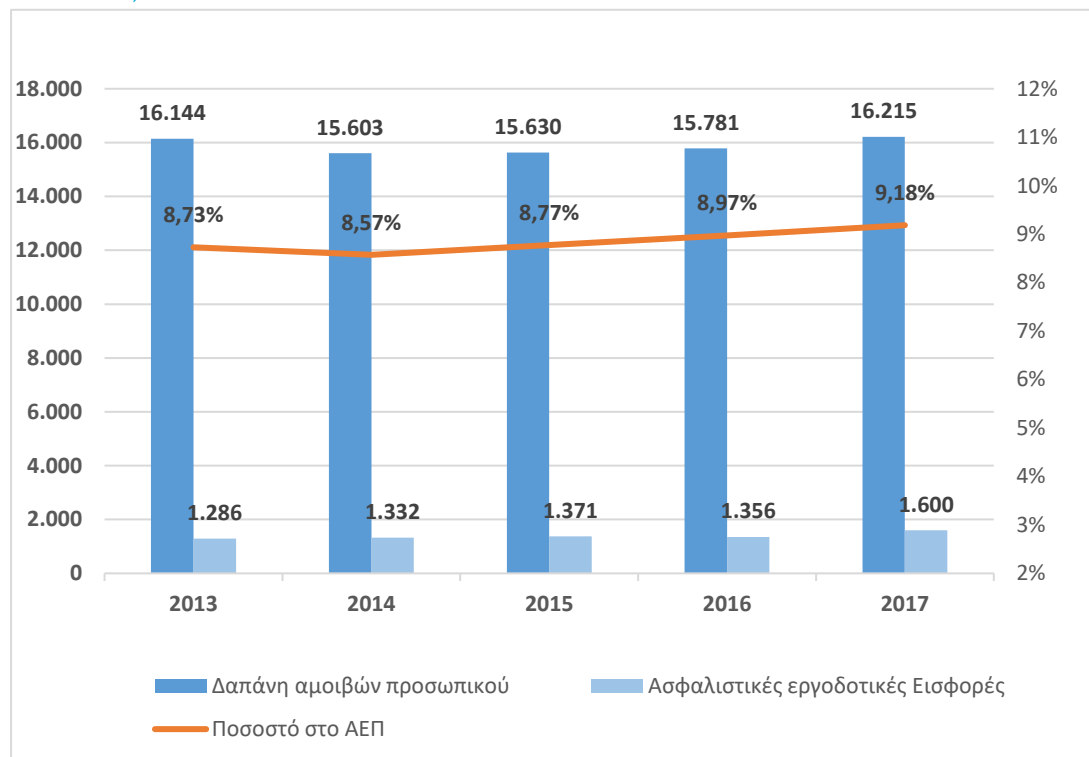
²⁶ Σύμφωνα με το άρθρο 241 του ν.4512/2018 έχουν τεθεί περιορισμοί στον αριθμό του έκτακτου προσωπικού που απασχολείται στους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης.

²⁷ Περιλαμβάνονται οι ασφαλιστικές εργοδοτικές εισφορές, ενώ δεν περιλαμβάνονται οι τεκμαρτές κοινωνικές εισφορές. Η εν λόγω κατηγορία δεν αποτελεί πληρωμή, ενώ το ύψος τους υπολογίζεται βάσει της διαφοράς των τρεχουσών ασφαλιστικών εισφορών και της μελλοντικής σύνταξης που αναμένεται να λάβουν οι εργαζόμενοι. Σημειώνεται ότι οι στόχοι του Προγράμματος Οικονομικής Προσαρμογής, που προκύπτουν με βάση τη μεθοδολογία ESA 2010, δεν επηρεάζονται από τις τεκμαρτές κοινωνικές εισφορές κοινωνικής ασφάλισης, καθότι είναι δημοσιονομικά ουδέτερες σε επίπεδο ΓΚ.

²⁸ Ένα τμήμα της αυξημένης μισθολογικής δαπάνης το 2017 αποδίδεται στο «ξεπάγωμα» των μισθολογικών ωριμάνσεων από 01/01/2018 που είχαν επιβληθεί βάσει του ν.4354/2015. Για τον 1^ο μήνα

νέου μισθολογίου, με το ν.4354/2015 από 01.01.2016, δεν επέφερε σημαντική διαφοροποίηση στο ύψος της συνολικής μισθολογικής δαπάνης του ελληνικού Δημοσίου. Η μικρή αύξηση που παρουσιάζει η μισθολογική δαπάνη ως ποσοστό του ΑΕΠ από 8,57% το 2014 σε 9,18% το 2017 αποδίδεται εν μέρει στην αύξηση των δαπανών μισθοδοσίας ως απόλυτο μέγεθος και εν μέρει στη συρρίκνωση του ΑΕΠ κατά την εν λόγω περίοδο.

Διάγραμμα 7: Δαπάνες αμοιβών προσωπικού ΓΚ περιόδου 2013-2017 (σε εκατ. ευρώ και ως % του ΑΕΠ)

Πηγή: Δελτία ΓΚ 2013-2017.

*Στην συνολική δαπάνη αμοιβών προσωπικού συμπεριλαμβάνονται οι ασφαλιστικές εργοδοτικές εισφορές.

4.1. Μισθολογική δαπάνη για νέες προσλήψεις

Την περίοδο 2013-2017 οι δαπάνες για νέες προσλήψεις είχαν άμεση συσχέτιση με τον κανόνα προσλήψεων-αποχωρήσεων που καθοριζόταν από τα εφαρμοζόμενα προγράμματα οικονομικής προσαρμογής. Την εν λόγω περίοδο, παρά την ισχυρή αυξητική τάση που παρατηρήθηκε (Πίνακας 5), οι σχετικές δαπάνες παρέμειναν σε χαμηλά επίπεδα και πάντοτε εντός των προβλέψεων των ετήσιων προϋπολογισμών.

Πίνακας 5: Δαπάνες για νέες προσλήψεις περιόδου 2013-2017 (σε εκατ. ευρώ)

ΕΤΗ	2013	2014	2015	2016	2017
Δαπάνη	7,97	11,71	27,17	37,64	38,2

Πηγή: ΓΛΚ, επεξεργασία ΕΔΣ.

εφαρμογής (Ιανουάριος 2018), η εν λόγω δαπάνη επιβάρυνε το έτος 2017, εξαιτίας του τρόπου καταβολής της μισθοδοσίας των δημοσίων υπαλλήλων ως προκαταβολή.

Επισημαίνεται ότι έως το 2016 οι προσλήψεις βασίστηκαν στον κανόνα 1:5, δηλαδή μία πρόσληψη για κάθε πέντε αποχωρήσεις, ενώ ο αριθμός των προβλεπόμενων προσλήψεων που δεν πραγματοποιούνταν εντός του έτους μπορούσε να μεταφερθεί στα επόμενα έτη. Στο νέο ΜΠΔΣ 2019-2022 η αντίστοιχη ρήτρα καθορίζεται στο 1:3 για το τρέχον έτος, ενώ από το 2019 η αναλογία αυτή σε σχέση με τις αποχωρήσεις διαμορφώνεται στο 1:1 (Πίνακας 6).

Πίνακας 6: Κανόνας προσλήψεων-αποχωρήσεων για την περίοδο 2017-2022

Έτη	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Προσλήψεις-Αποχωρήσεις	1:4	1:3	1:1	1:1	1:1	1:1

Πηγή: ΜΠΔΣ 2019-2022.

Με βάση το ΜΠΔΣ 2019-2022, αρνητικό αναμένεται να είναι το ισοζύγιο προσλήψεων-αποχωρήσεων για την περίοδο 2018-2022, το οποίο θα διαμορφωθεί σε -1.653 άτομα (42.521 προσλήψεις και 44.174 αποχωρήσεις), με τη σχετική μισθολογική δαπάνη για τις νέες προσλήψεις να έχει ενσωματωθεί φυσικά στις αντίστοιχες προβλέψεις.

5. Γενικά συμπεράσματα

Ο εξορθολογισμός του δημοσίου τομέα αποτέλεσε ένα από τα κύρια ζητούμενα κατά τη διάρκεια των διαδοχικών προγραμμάτων οικονομικής προσαρμογής. Στο πλαίσιο αυτό, σύμφωνα με την προηγηθείσα ανάλυση, προκύπτει πως κατά τα τελευταία έτη ο αριθμός των φορέων της Γεν. Κυβέρνησης παρέμεινε σχετικά σταθερός. Αντίστοιχα, ο αριθμός των εργαζομένων στους εν λόγω φορείς, μετά τη μεγάλη μείωση που εμφάνισε κατά τα πρώτα έτη εφαρμογής των προγραμμάτων οικονομικής προσαρμογής, έχει εν πολλοίς σταθεροποιηθεί στα νέα χαμηλότερα επίπεδα. Τέλος, όσον αφορά το συνολικό μισθολογικό κόστος του προσωπικού, υπήρξαν μικρές μόνο μεταβολές κατά την περίοδο 2013-2017. Παράλληλα, σε οργανωτικό επίπεδο, βελτιώθηκε σημαντικά ο τρόπος παρακολούθησης των εν λόγω μεγεθών με τη δημιουργία του Μητρώου Φορέων της Γενικής Κυβέρνησης από την ΕΛΣΤΑΤ, την ανάπτυξη του Μητρώου Ανθρώπινου Δυναμικού του ελληνικού Δημοσίου από το Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης και την τακτική μηνιαία δημοσίευση των στοιχείων εκτέλεσης του προϋπολογισμού σε επίπεδο Γενικής Κυβέρνησης από το Υπουργείο Οικονομικών. Οι ανωτέρω θεσμικές βελτιώσεις σε συνδυασμό με τη συνειδητοποίηση της αναγκαιότητας για συνετή διαχείριση του δημοσίου τομέα δημιουργούν τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την ορθολογικότερη λειτουργία της Δημόσιας Διοίκησης στο μέλλον.

Βιβλιογραφία

Κουζής Γιάννης, Γιούλος Γιώργος, Ιωακείμογλου Ηλίας, Σανιδά Φωτεινή και Τσουκαλάς Σπύρος (2017), *Απασχόληση, αμοιβές, θεσμικές παρεμβάσεις στο δημόσιο τομέα στο πλαίσιο περιοριστικών πολιτικών*, Κοινωνικό Πολύκεντρο, ΑΔΕΔΥ. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

https://kpolykentro.gr/2017/06/06/parousiasi_meleti_12_6_17/

Λαδή, Στέλλα (2015), «Είναι αλήθεια ότι ο δημόσιος τομέας στην Ελλάδα είναι υπερβολικά μεγάλος;», Σειρά *Κατανοώντας την ελληνική κρίση*, Κείμενο Νο 4 (Απρίλιος), Παρατηρητήριο για την Κρίση, ΕΛΙΑΜΕΠ. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <http://crisisobs.gr/2015/04/stella-ladi-ine-alithia-oti-o-dimosios-tomeas-stin-ellada-ine-ipervolika-megalos/>

Ράπανος, Βασίλειος (2009), *Μέγεθος και εύρος δραστηριοτήτων του δημόσιου τομέα*, Κείμενο Εργασίας, IOBE.

Παράρτημα

Πίνακας 7: Φορείς που εντάχθηκαν στο Μητρώο Φορέων ΓΚ τη διετία 2016-2017

A/A	Όνομασία Φορέα	Υποτομέας	Έτος Ένταξης
1	ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΣΟΔΩΝ	Κεντρική Κυβέρνηση	2016
2	ΕΘΝΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ (Ε.Ι.Ε.Α.Δ.)	Κεντρική Κυβέρνηση	2016
3	ΕΙΔΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΧΡΕΟΥΣ (Ε.Γ.Δ.Ι.Χ.)	Κεντρική Κυβέρνηση	2016
4	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ Α.Ε (Ε.Δ.Ε.Υ Α.Ε)	Κεντρική Κυβέρνηση	2016
5	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ Α.Ε.	Κεντρική Κυβέρνηση	2016
6	ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ	Κεντρική Κυβέρνηση	2016
7	ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ	Κεντρική Κυβέρνηση	2016
8	ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗΣ (Ε.Ο.ΑΝ.)	Κεντρική Κυβέρνηση	2016
9	ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗΣ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΩΝ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΣΥΜΒΑΝΤΩΝ	Κεντρική Κυβέρνηση	2016
10	ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	Κεντρική Κυβέρνηση	2016
11	ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ	Κεντρική Κυβέρνηση	2016
12	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΜΕΓΑΡΟΥ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΑΘΗΝΩΝ	Κεντρική Κυβέρνηση	2016
13	ΣΤΑΘΕΡΕΣ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΕΣ Α.Ε. (ΣΤΑΣΥ Α.Ε.)	Κεντρική Κυβέρνηση	2016
14	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ	Κεντρική Κυβέρνηση	2016
15	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ (ΤΟΜΕΑΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ, ΤΟΜΕΑΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ, ΤΟΜΕΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΘΡΑΚΗΣ)	Κεντρική Κυβέρνηση	2016
16	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	Κεντρική Κυβέρνηση	2016
17	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	Κεντρική Κυβέρνηση	2016
18	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ	Κεντρική Κυβέρνηση	2016
19	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ, ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ	Κεντρική Κυβέρνηση	2016
20	ΑΡΧΗ ΕΞΕΤΑΣΗΣ ΠΡΟΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ	Κεντρική Κυβέρνηση	2017
21	ΑΡΧΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΕΡΟΠΟΡΙΑΣ	Κεντρική Κυβέρνηση	2017
22	ΕΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ ΚΟΝΔΥΛΙΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ - ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ	Κεντρική Κυβέρνηση	2017
23	ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ ΛΙΜΕΝΩΝ	Κεντρική Κυβέρνηση	2017
24	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	Κεντρική Κυβέρνηση	2017
25	ΩΝΑΣΕΙΟ ΚΑΡΔΙΟΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ	Νοσοκομεία	2016

26	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΒΟΛΟΥ Α.Ε. - ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΟΤΑ	2016
27	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΥΔΡΕΥΣΗΣ - ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ (Δ.Ε.Υ.Α.Σ.) ΣΥΡΟΥ	ΟΤΑ	2016
28	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΦΕΛΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ (ΔΗ.Κ.Ε.ΘΕ.)	ΟΤΑ	2016
29	ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΛΙΜΕΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΛΕΣΒΟΥ	ΟΤΑ	2016
30	ΔΗΜΟΤΙΚΟΣ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΠΤΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ (ΔΗ.ΡΑ.Σ.) ΚΩ	ΟΤΑ	2016
31	ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΔΗΜΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ (Κ.Ε.Δ.Ε.)	ΟΤΑ	2016
32	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΩΣΗ ΔΗΜΩΝ (Π.Ε.Δ.) ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	ΟΤΑ	2016
33	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΩΣΗ ΔΗΜΩΝ (Π.Ε.Δ.) ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	ΟΤΑ	2016
34	ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΣΤΕΡΕΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΖΗΣ Δ.Ε. Ν. ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	ΟΤΑ	2017
35	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε. ΟΤΑ - "ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΕ"	ΟΤΑ	2017
36	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΥΔΡΕΥΣΗΣ - ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ (Δ.Ε.Υ.Α.) ΠΥΛΗΣ	ΟΤΑ	2017
37	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΔΗΜΟΥ ΔΕΛΤΑ (Δ.Ε.Υ.Α.Δ.Δ.)	ΟΤΑ	2017
38	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ ΠΕΙΡΑΙΑ	ΟΤΑ	2017
39	ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΛΙΜΕΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΔΩΡΙΔΟΣ	ΟΤΑ	2017
40	ΔΗΜΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΕΥΓΗΡΙΑΣ "ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΚΑΙ ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΚΥΡΙΑΚΙΔΟΥ"	ΟΤΑ	2017
41	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ	ΟΤΑ	2017
42	ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ - ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΔΗΜΟΥ ΑΚΤΙΟΥ - ΒΟΝΙΤΣΑΣ	ΟΤΑ	2017
43	ΕΝΙΑΙΟ ΤΑΜΕΙΟ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΙ ΕΦΑΠΑΞ ΠΑΡΟΧΩΝ (Ε.Τ.Ε.Α.Ε.Π.)	ΟΚΑ	2017
44	ΕΝΙΑΙΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ (Ε.Φ.Κ.Α.)	ΟΚΑ	2016

Πηγή: [Επεξεργασία Μητρώου Φορέων ΓΚ της ΕΛΣΤΑΤ.](#)

Πίνακας 8: Φορείς που διαγράφηκαν από το Μητρώο Φορέων ΓΚ τη διετία 2016-2017

Α/Α	Όνομασία Φορέα	Υποτομέας	Έτος Απαλοιφής
1	ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΚΡΗΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ	Κεντρική Κυβέρνηση	2016
2	ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΦΥΣΙΚΗΣ ΠΛΑΣΜΑΤΟΣ (Ι.Φ.Π.)	Κεντρική Κυβέρνηση	2016
3	ΛΙΜΕΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΛΕΣΒΟΥ	Κεντρική Κυβέρνηση	2016
4	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ (ΤΟΜΕΑΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ, ΤΟΜΕΑΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ, ΤΟΜΕΑΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ, ΤΟΜΕΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΘΡΑΚΗΣ)	Κεντρική Κυβέρνηση	2016
5	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ, ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ (ΤΟΜΕΑΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ, ΤΟΜΕΑΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ)	Κεντρική Κυβέρνηση	2016
6	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΠΟΔΟΜΩΝ, ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΔΙΚΤΥΩΝ	Κεντρική Κυβέρνηση	2016
7	ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ	Κεντρική Κυβέρνηση	2017
8	ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ	Κεντρική Κυβέρνηση	2017
9	ΒΡΕΦΟΝΗΠΙΑΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ "ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΡΙΑ" ΔΗΜΟΥ ΑΙΓΑΛΕΩ	ΟΤΑ	2016
10	ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ - ΚΟΙΝΩΦΕΛΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΔΗΜΟΥ ΧΙΟΥ	ΟΤΑ	2016
11	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΦΕΛΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ (ΔΗ.Κ.ΕΠ.ΕΠ.)	ΟΤΑ	2016
12	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΦΕΛΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ (ΔΗ.Κ.Ε.Ρ.Φ.)	ΟΤΑ	2016

13	ΔΗΜΟΤΙΚΟΙ ΠΑΙΔΙΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ ΔΗΜΟΥ ΒΥΡΩΝΑ	ΟΤΑ	2016
14	ΔΗΜΟΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΜΑΛΕΒΙΖΙΟΥ (Δ.Ο.Π.Π.Α.Μ)	ΟΤΑ	2016
15	ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΠΑΙΔΙΟΥ ΔΗΜΟΥ ΚΑΝΤΑΝΟΥ - ΣΕΛΙΝΟΥ	ΟΤΑ	2016
16	ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΗΜΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΜΕΛΑ	ΟΤΑ	2016
17	ΚΟΙΝΩΦΕΛΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΔΗΜΟΥ ΜΑΝΔΡΑΣ - ΕΙΔΥΛΛΙΑΣ	ΟΤΑ	2016
18	ΚΟΙΝΩΦΕΛΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΔΗΜΟΥ ΦΥΛΗΣ	ΟΤΑ	2016
19	ΚΟΙΝΩΦΕΛΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΔΗΜΟΥ ΑΓΡΑΦΩΝ	ΟΤΑ	2016
20	ΜΟΥΣΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ ΚΟΡΥΣΧΑΔΩΝ ΔΗΜΟΥ ΚΑΡΠΕΝΗΣΙΟΥ	ΟΤΑ	2016
21	ΜΟΥΣΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΔΗΜΟΥ ΤΥΡΝΑΒΟΥ	ΟΤΑ	2016
22	Ν.Π.Δ.Δ. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ, ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΔΗΜΟΥ ΠΡΕΣΠΩΝ	ΟΤΑ	2016
23	ΝΠΔΔ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΔΗΜΟΥ ΣΑΛΑΜΙΝΑΣ	ΟΤΑ	2016
24	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΥ ΤΥΡΝΑΒΟΥ	ΟΤΑ	2016
25	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΔΗΜΟΥ ΒΥΡΩΝΑ	ΟΤΑ	2016
26	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΔΗΜΟΥ ΑΓΡΑΦΩΝ	ΟΤΑ	2016
27	ΠΑΙΔΙΚΟΙ ΒΡΕΦΟΝΗΠΙΑΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ - ΠΑΙΔΕΙΑ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ - ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ - ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ - ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΔΗΜΟΥ ΛΕΥΚΑΔΑΣ	ΟΤΑ	2016
28	ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ "ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΦΑΝΤΑΡΗΣ" ΔΗΜΟΥ ΑΓΡΑΦΩΝ	ΟΤΑ	2016
29	ΠΡΟΝΟΙΑΚΕΣ ΔΟΜΕΣ ΔΗΜΟΥ ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ	ΟΤΑ	2016
30	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ 21ΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ Ν. ΚΥΚΛΑΔΩΝ	ΟΤΑ	2017
31	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΦΕΛΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ (ΔΗ.Κ.Ε.ΘΕ.)	ΟΤΑ	2017
32	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΦΕΛΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΚΑΡΠΑΘΟΥ (ΔΗ.Κ.Ε.ΚΑΡ.)	ΟΤΑ	2017
33	ΚΟΙΝΩΦΕΛΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΔΗΜΟΥ ΠΥΛΗΣ (ΚΟΙ.Δ.Ε.Κ.Α. ΠΥΛΗΣ)	ΟΤΑ	2017
34	ΚΟΙΝΩΦΕΛΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΔΗΜΟΥ ΠΥΛΟΥ-ΝΕΣΤΟΡΟΣ (Κ.Ε.Δ.-ΠΥ.ΝΕ)	ΟΤΑ	2017
35	ΜΟΥΣΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ ΒΙΝΙΑΝΗΣ ΔΗΜΟΥ ΑΓΡΑΦΩΝ	ΟΤΑ	2017
36	ΜΟΥΣΙΚΟΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΙΑΣΜΟΥ	ΟΤΑ	2017
37	ΝΕΑ ΚΟΙΝΩΦΕΛΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΔΗΜΟΥ ΦΙΛΙΑΤΩΝ	ΟΤΑ	2017
38	ΚΛΑΔΟΣ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΝΑΥΤΙΚΩΝ (Κ.Ε.Α.Ν)	ΟΚΑ	2016
39	ΕΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ Ι.Κ.Α. - Ε.Τ.Α.Μ.	ΟΚΑ	2017
40	ΕΝΙΑΙΟ ΤΑΜΕΙΟ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ (Ε.Τ.Α.Α.)	ΟΚΑ	2017
41	ΕΝΙΑΙΟ ΤΑΜΕΙΟ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΣΤΑ Μ.Μ.Ε. (Ε.Τ.Α.Π. - Μ.Μ.Ε.)	ΟΚΑ	2017
42	ΕΝΙΑΙΟ ΤΑΜΕΙΟ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΤΡΑΠΕΖΟΥΠΑΛΛΗΛΩΝ (Ε.Τ.Α.Τ.)	ΟΚΑ	2017
43	ΕΝΙΑΙΟ ΤΑΜΕΙΟ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ (Ε.Τ.Ε.Α.)	ΟΚΑ	2017
44	ΙΔΡΥΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ (Ι.Κ.Α. - Ε.Τ.Α.Μ.)	ΟΚΑ	2017
45	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ (Ο.Α.Ε.Ε.)	ΟΚΑ	2017
46	ΤΑΜΕΙΟ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΟΙΝΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ (Τ.Α.Υ.Τ.Ε.Κ.Ω.)	ΟΚΑ	2017
47	ΤΑΜΕΙΟ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΝΑΥΤΙΚΟΥ	ΟΚΑ	2017
48	ΤΑΜΕΙΟ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ	ΟΚΑ	2017
49	ΤΑΜΕΙΟ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ (Τ.Α.Π.Ι.Τ.)	ΟΚΑ	2017
50	ΤΑΜΕΙΟ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΚΑΤΩΤΕΡΩΝ ΠΛΗΡΩΜΑΤΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΝΑΥΤΙΚΟΥ	ΟΚΑ	2017

Πηγή: [Επεξεργασία Μητρώου Φορέων ΓΚ της ΕΛΣΤΑΤ.](#)

Δοκίμια Εργασίας του Ελληνικού Δημοσιονομικού Συμβουλίου

1. Kazanas, Thanassis (2017), *Short term forecasting of Greek GDP growth using Dynamic Factor Models*, October.
2. Kazanas, Thanassis (2017), *A Vector Error Correction Forecasting Model of the Greek Economy*, October.
3. Αξιόγλου, Χρήστος (2017), *Η προσέγγιση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην εκτίμηση του παραγωγικού κενού της ελληνικής οικονομίας: Μια ανάλυση ευαισθησίας*, Νοέμβριος.
4. Dimitriou, Dimitrios & Pappas, Anastasios (2018), *Do confidence indicators lead economic activity? The case of Greece*, July.
5. Δημητρίου, Δημήτριος & Καζάνας, Αθανάσιος (2018), *Ανάλυση της δυναμικής του χρέους σε σχέση με την δημοσιονομική πολιτική: Η ελληνική περίπτωση*, Οκτώβριος.